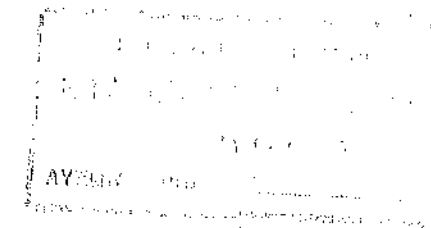

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. — ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. ΚΟΚΚΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΚΑΤΩΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1890

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ διὰ τὴν ἑξωτερικὴν φρ. χρυσᾷ 10·
διὰ τὸν ἑσωτερικὸν δραχμαὶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος τοῦ Συλλόγου
ἀφ' οὗ ἂν ἐκείναις ὑποχρεώται.

Τὸ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ τοῦ Συλλόγου εἶναι ἐν τῇ συνοικίᾳ
Πλάκας ἀρ. 5. παραπλευρῶς τῇ Δημοτικῇ
Σχολῇ τῇ ἐν τῇ δόμῳ Ἀδριανῶν.
Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΦΥΛΑΧΟΝ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1889.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Μ. Γαλαροῦ Ὁ Βύχνηρ περὶ Θεοῦ. — Κ. Διαλισμαῖ
Περὶ Ἀγάπης· ἀπὸ Φαλήρου εἰς Ἀθήνας (1'). — Ν.
Δημητρακοπούλου Ὁλίγκαι λέξεις περὶ ἐκτελέσεως τῆς
θανατικῆς ποινῆς. — Π. Κ. Γ. Ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἀλη-
θείη σοφία. — Γ. Μὴ προσωποληψίη. — Κ. Παρέ-
πει νὰ ἰσχύσῃ ὁ νόμος. — Ταμεῖον ὁ «Ἀπόστολος
Παῦλος». — Γνωστοποιήσεις. — Δελτίον βιβλιοθήκης.
— Ἀλληλογραφία.

Ο ΒΥΧΝΗΡ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ

Ὁλίγων ὀλισθητῶν τὰ ὀνόματα ἔργωναν τόσον
περιφανῆ ὥσον τὸ τοῦ Βύχνηρ. Ἀλλὰ καὶ ὀλί-
γοι ἔδρασαν τόσον ὑπὲρ τοῦ ὀλισμοῦ ὥσον
αὐτόν. Ὑπερμαχῶν τῶν δογματῶν του δὲν
περιορίσθη εἰς τὸ νὰ γράψῃ μόνον βιβλίον διὰ
τοῦ ἐπιστήμονα. Ζητῶν προσηλύτους μεταξὺ
τῶν ἀνθρώπων πάσης τάξεως καὶ εἰς τὴν κο-
νίστρην τῆς δημοσιογραφίας κατήλθε μετὰ
περισσῆς θέσμης καὶ πληθὺν δημῶδων δια-
τριβῶν συνέταξε καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ ἀ-
κόμῃ λόγου εἰργάσθη πολλαχοῦ ὑπὲρ τῶν ὀ-
λιστικῶν διδασκαλιῶν. Τὸ γνωστὸν αὐτοῦ σύγ-
γραμμα «Δύναμις καὶ ὕλη», ἐν ᾧ συζητοῦνται
τὰ βεβησμένα κεφάλαια τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς
ἀνθρωπίνης γνώσεως, εἶνε πλήρης σύστημα καὶ
ἥρτιος κωδὶξ τοῦ ὀλισμοῦ. Γεγραμμένον δὲ
μετὰ περισσῆς ἀπλότητος καὶ πρακτικότητος
κατέστη τὸ δημῶδέστατον ἀνάγνωσμα τῶν ὀ-
λιστικῶν θεωριῶν.

Καὶ ὅτι μὲν ὁ Βύχνηρ ἐξετέλεσε μετὰ περισ-
σοῦ ζήλου τὰ ἔργα του οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ.

Ἄλλο ὅμως εἶνε ἂν κατώρθωσε νὰ τύχῃ τοῦ
σκοποῦ του, ὅστις εἶνε ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπό-
δειξις τῆς ἀληθείας τοῦ ὀλισμοῦ. Τινὲς ἐνό-
μισαν ὅτι τὸ κατώρθωσε καὶ ἠλάλαξαν. Ἀλα-
λαγοὶ φρενοπλήκτων! ὁ ὀλισμὸς ἀπέμεινεν
ἔτι καὶ πρὶν ἤτο, ψεῦδος.

Ἀναγνώσατε τὰ ἀκόλουθα καὶ ἂν δυνήθητε
μὴ θαυμάσητε τὸ σθένος τῆς λογικῆς τοῦ
ἐκθρόου.

Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ὀρίζεται ὡς Δύναμις αὐτο-
τελής, αὐτόφκης, ὑπάρχουσα ἐκτὸς καὶ ὑπεράνω
καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς ὕλης, ὁ Βύχνηρ, ἄνθρωπος
τῆς πραγματικότητος, ἵνα ἐμφράξῃ τὰ στόματα
τῶν ἐναντίων, τί νομίζετε, κἀμνεῖ; Ἀμβάνει
ἐν τηλεσκοπίῳ καὶ τὸ διευθύνει δεξιᾷ καὶ
ἀριστερᾷ, κάτω καὶ ἄνω, μέγχι καὶ αὐτῶν τῶν
ἐκωτάτων τοῦ διαστήματος σημείων. Ἄφοῦ
δ' ἀπέκαμιν ὁ ὀφθαλμὸς του παρατηρῶν καὶ
πανταχοῦ τοῦ διαστήματος διέβλεπε δυνάμεις
φυσικὰς, κατέληξεν εἰς τὴν ἔρημιν τῆς
ὑπερφυσικῆς δυνάμεως, διότι, λέγει, οὐδέποτε
καὶ κατ' οὐδὲν μέρος οὐδ' ἔτι καὶ κατὰ τὰ
ἀπώτατα τοῦ διαστήματος σημεία, διερευνη-
θέντα διὰ τοῦ τηλεσκοπίου, ἀνεῖρε τι γεγονός
ἀποτελοῦν ἐξάίρεσιν τοῦ κανόνος καὶ ἐκτὸς
νὰ δικαιώσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἀπολύτου δυνά-
μεως, ἀνεξαρτήτου καὶ ἐκτὸς τῶν πραγμάτων.

Ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέποτε τῶν συνηγόντων τῆς
ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἐπρότεινεν ἢ ἐσύστησεν ὡς
μέσον ἀποδεικτικόν τὸ . . . τηλεσκόπιον (!)
Ἄν ὁ Βύχνηρ ἐλάμβανε τὴν καλωσύνην νὰ
παρεστῇ ποτὲ ἐν δικαστηρίῳ ἢ ν' ἀνοίξῃ ἐγ-
χειρίδιόν τι Δικαιοσύνης, θὰ ἐμάνθανεν ὅτι

μεταξὺ τῶν ἐντελῶς ἀνικάνων μαρτύρων κατα-
λέγονται καὶ οἱ ἐσπερημένοι τοῦ ἰσομοδίου αἰ-
σθητηρίου, ἥτοι δὲν δύναται νὰ μαρτυρήσῃσι
κωφοὶ ὅτι ἤκουσαν, ἢ τυφλοὶ ὅτι εἶδον. Ἄν
δὲ δικαστὴς ἐδέχτο τὸ ἐναντίον, ὁ Βύχνης ἰ-
σως μὲν θὰ ἠπόρει πῶς ἄνθρωπος τοιαύτης
δικαιοσύνης καὶ τοιαύτης λογικῆς δὲν ἐκρίθη
δίκαιον νὰ μετατεθῇ ἐν . . . φρενοκομείῳ, βε-
βαίως δὲ θ' ἠπηύχτο νὰ ἐμπέσῃ πατὴρ εἰς χεῖρας
τοιούτου δικαστοῦ. Τὴ δὲ θὰ ἔλεγεν ἂν ἐβλέπε
καλλιτέχνην θεωροῦντα τὸ σάφωθρον κατέλ-
ληλον ὅπως γράφῃ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας
του, ἱατρὸν ἀντὶ θερμομέτρου μεταχειριζόμε-
νον λ. χ. τὴν ὑμβρέλλαν του, ἢ ἀεροπόρον
ἐπιβαίνοντα ὄρου, ὅπως ἀνέλθῃ εἰς τοὺς ἀέρας;
Προκαπλήσιαν, πολλῶ μάλιστα κωμικωτέραν ἐν-
τύπωσιν προξενεῖ ὁ ζητῶν τὴν ἀπόδειξιν
ὅτι περὶ φυσικῆς, πνευματικῆς δυνά-
μεως διὰ τοῦ τηλεσκοπίου. Διὰ τοῦ τηλεσκο-
πίου γίνονται προσεῖα εἰς τὰς ἀτελεῖς ἡμῶν
αἰσθησεις σὺν ματ' ἀλλὰ τίνα ἰσομοδιότητα
ἔχει τὸ τηλεσκόπιον προκειμένου περὶ οὐ-
σίας καὶ δυνάμεως πνευματικῆς, ἀσωμάτου;
Τὸ τηλεσκόπιον ἔδειξεν εἰς τὸν Βύχνην παντα-
χοῦ δύνανται ἐκδηλουμένην ἐν τῇ ὕλῃ καὶ ἐν
τῇ φύσει ἔστω. Αἱ φυσικαὶ δυνάμεις θεωροῦν-
ται περὶ τὴν φύσιν ἔπεται ὅμως ἐκ τούτου
ὅτι δὲν ὑπάρχουσι δυνάμεις φύσεως ἑλλῆς καὶ
κόσμου ἑλλου, δυνάμεις πνευματικαί; Ἐάν
θεωρήσῃ τις τὸ πλῆθος τῆς ἀνοργάνου ὕ-
λης, οὐδαμοῦ θ' ἀπαντήσῃ τὴν αἰσθησιν, τὴν
βούλησιν, τὴν νόησιν. Ποίας ὅμως προσοχῆς
θὰ ἠξιοῦτο ὁ ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν ὑπάρχου-
σιν ὅντα αἰσθανόμενα, βουλύμενα, νοοῦντα,
διότι αὐτὸς οὐδαμοῦ τοῦ ἀνοργάνου κόσμου
ἀνεκάλυψε τοιαῦτα; Ὅχι σπουδαιότερα εἶνε ἢ
λογικὴ τοῦ ἀποκλείοντος τὰς πνευματικὰς δυνά-
μεις διὰ τὸν λόγον ὅτι αὐτὸς περισκοπήσας
τὴν φύσιν εὗρεν ἐν αὐτῇ δυνάμεις μόνον φυ-
σικὰς, δὲν ὑπέπεσον δὲ εἰς τὰς αἰσθησεις
τοῦ δυνάμεις αὐτῶν ἀνεξέφευκτοι. Ἰδύνατο
τις μάλιστα ν' ἀντεῖπῃ εἰς τὸν Βύχνην ὅτι ἂν
διὰ τοῦ τηλεσκοπίου δὲν βλέπῃ τις τὸν Θεόν,
ἐκ τῆς θεωρίας ὅμως καὶ τῆς μελέτης τῆς φύ-
σεως νοεῖ αὐτόν, ὅτι ἢ ἐν αὐτῇ ἐκλήμπουσα
παντοδυναμία, σοφία, καλλονή, ἁρμονία, εἶνε
πολὺ λογικώτερον νὰ ἔχουσιν ἀρχήν, αἰτίαν
ἀνάλογον, τὸν Θεόν, ἢ τὴν τυφλὴν τύχην εἶναι.

τίον αὐτῆς τῆς ἐμπειρικῆς διδασκαλίας, καθ' ἣν
τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὸ αἰτίον.
Ἄν προκύπτει ὅμως περὶ τούτου πρόκειται
ἁπλῶς νὰ καταδείξωμεν τὴν ἀξίαν τῶν ἐπι-
χειρημάτων, δι' ὧν νομίζει ὅτι ἀμετακλήτως
στέλλει εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν τὸν Θεόν. Ἄν ὁ
Βύχνης ἦτο λογικὸς συζητητὴς, δὲν ἔπρεπε
ἐκ τῶν φυσικῶν δυνάμεων νὰ συμπεράνῃ
κατὰ τὸν πνευματικὸν δυνάμεων, ἀλλ' ἔ-
πρεπε νὰ ἐξετάσῃ τὴν ιδέαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ
πνευματικοῦ κόσμου καὶ τῶν δυνάμεων αὐτοῦ
καὶ ν' ἀναιρέσῃ τὰ ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιχειρήματα
τῶν ἐναντίων ὥφειλε π. χ. ν' ἀποδείξῃ ὅτι
ὁ ἄνθρωπος οὐδεμίαν ιδέαν ἔχει τοῦ πνευμα-
τικοῦ κόσμου—ἐν καὶ θὰ ἐδυσαλεόετο κατό-
πιν τῆς ὁμολογίας του ὅτι τὸ ἀνθρώπινον
πνεῦμα ἔχει ἀκαταμάχητον ὅτι οὐκ ἔστι
πρὸς τὸ ὅτι περὶ φυσικῶν—, ὥφειλε μὴ
δυνάμεως ν' ἐρηγῇ τὴν ιδέαν αὐτὴν νὰ
καταδείξῃ ὅτι εἶνε δυνατὴ ἢ γέννησις ιδέας,
αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἡμερισμένης, ἀνεξαρτήτως
παντὸς ὄντος—ἐν καὶ δὲν θὰ τὸ ἔπραττε μετὰ
τόσης ἐνδερείας ἀφοῦ ἀλλαχόθεν ἰσχυρίσθη ὅτι
ὁ τυφλὸς δὲν δύναται νὰ γνωρίξῃ τι περὶ τῶν
χρωμάτων καὶ τοῦ φωτός καὶ ὁ κωφὸς περὶ
τοῦ ἤχου, ἔξ οὗ συνάγεται ὅτι ἡ ιδέα ἀπαιτεῖ
ὅν τι νοοῦν καὶ ὅν τι νοοῦμενον, ἐρχόμενον δὲ
εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ νοοῦντος. Πῶς λοιπὸν
δύναται νὰ γεννηθῇ ιδέα τοῦ ὅλως μὴ ὄντος,
ἥρα καὶ ὅλως ἀπροσίτου εἰς τὸν ἄνθρωπον
καὶ ἀκαταλήπτου;—, ὥφειλεν ἀρνούμενος τὸν
Θεὸν καὶ κατηγορῶν εἰς τὴν ὕλην τὴν αἰω-
νιότητα νὰ συμβιβάσῃ τὴν ιδέαν τῆς αἰωνίου
ὑπάρξεως αὐτῆς μετὰ τῶν ἐν χρόνῳ μεταβο-
λῶν καὶ μετασχηματισμῶν αὐτῆς, ἀναιρῶν τὰ
ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα τοῦ Χίρν, ὥφειλε,
δεχόμενος ὅτι ἢ τάξις, ἢ σοφία, ἢ ἁρμονία τῆς
φύσεως ἐγένοντο ἄνευ νοῦ, ἥρα ἐκ τύχης, ὥ-
φειλε νὰ καταδείξῃ ἐμπειρικῶς ὅτι τὸ τυχαῖον
καὶ τὸ ἄνουν παράγονσι τὰ σκοπιμώτατα τῶν
πραγμάτων ἀλλ' ἀντὶ πάντων τούτων ἐθεώρη-
σεν ἀκοπώτερον ν' ἀρπάσῃ ἐν τηλεσκόπιον καὶ
ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ν' ἀνακραυγῇ, ὅτι ἔστι
Θεός.

Ἄδικον ἐν τούτοις ἦθελεν εἶναι νὰ μὴ ὁμο-
λογήσωμεν ὅτι ὁ Βύχνης δὲν ἀρκεῖται εἰς μό-
νην τὴν διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἀπόδειξιν. Καί-

τοι θεωρεῖ αὐτὴν ἀκαταμάχητον, ἔπεται ὅμως
καὶ ἐτέρων ἐπιχειρημάτων πλήτων ἀμελιέτως
τὴν ἀνυπαρξίαν (!) Θεοῦ. Προδῆλον, λέγει,
εἶνε ὅτι δυνάμεις τις ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον δύ-
ναται νὰ ὑπάρξῃ ἐφ' ὅσον διατελεῖ ἐν ἐνεργείᾳ.
Φέρε φαντασθῶμεν λοιπὸν δημιουργικὴν δύ-
ναμιν, δύναντα ἀπύλτον, ψυχρὴν ἀρχικὴν, ἐν
ἔγνωστον Χ (ἀδιαφοροῦντες ὡς πρὸς τὸ ἀπο-
δοτέον αὐτῇ ὄνομα), ὡς πρώτην τοῦ κόσμου
αἰτίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐφαρμόζοντες
αὐτῇ τὴν γνώσιν τοῦ χρόνου ὀφείλομεν νὰ εἰ-
πωμεν ὅτι αὕτη ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ οὔτε
πρὸ τῆς δημιουργίας οὔτε μετ' αὐτήν. Καὶ εἶνε
μὲν ἀδύνατος ἡ πρὸ τῆς δημιουργίας ὑπαρξίς
τοιαύτης ἰδιαζούσης δυνάμεως ὡς ἀσυμβιβά-
στου πρὸς τὴν ιδέαν τοῦ μὴ ὄντος καὶ τῆς
ἀδρανείας καὶ ἰσχυρότερον δὲ λόγον ἦτο ἡ
ἀδύνατος ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς ἄνευ τοῦ δημιουρ-
γεῖν, ἐπειδὴ ἄλλως ὀφείλομεν νὰ φαντασθῶ-
μεν αὐτὴν μείνασαν ἐπὶ τινι χρόνῳ δίκην
ἀπεργοῦντος ἐν ἀναπαύσει καὶ πληροστέτη
ἀδρανείᾳ πρὸ τῆς παρουσίας τῆς ἀμόρφου καὶ
ἀκινήτου ὕλης. . . Ἀλλ' ἀκίνητος καὶ ἀδρα-
νὴς δημιουργικὴ δυνάμεις ἦθελεν εἶναι ἀφηρη-
μένη ἔννοια τὸσο κενὴ ὅσον δυνάμεις ἄνευ ὕλης.

Ἐκτιμήσωμεν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τῶν
ἐνστάσεων τούτων.

Καὶ ἐν πρώτοις. Ἐάν φαντασθῶμεν δύνά-
μιν δημιουργικὴν ἀπὸ λυτοῦ, ἄχρονο, ὃν
δὲν εἶνε λογικὸν νὰ κρίνωμεν αὐτὴν ἐφαρμό-
ζοντες τὴν γνώσιν τοῦ χρόνου, ἀφοῦ
αὐτὴ ὡς τὴν παραδεχόμεθα, καίτοι ἐκ τῶς
χρονοῦ. Δύνανται δημιουργικὴν ἀπύλτον
καὶ αἰωνίαν ὀφείλομεν νὰ κρίνωμεν δι' ἀνα-
λόγου κριτηρίου.

Ἄς συμμορφωθῶμεν ἐν τούτοις πρὸς τὴν
ἀξίωσιν τοῦ Βύχνης ὡς ἐφαρμόσωμεν εἰς τὸν
Αἰώνιον τὴν γνώσιν τοῦ χρόνου. Διὰ τί κατ'
αὐτὴν ἡ ιδέα ἀπύλτου δημιουργικῆς δυνά-
μεως εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ιδέαν ὅτι
ὁ Θεὸς ὑπῆρχε πρὸ τῆς δημιουργίας καὶ ὑ-
πάρχει μετ' αὐτήν; Διὰ τί ἡ δυνάμεις αὕτη,
ὅπως ἢ ἐνεργός, ἀπαιτεῖται πάντοτε νὰ δημι-
ουργῇ, μὴ δημιουργοῦσα δὲ εἶνε κατ' ἀνάγκην
ἀδρανής, ἥρα δὲν ὑπάρχει;

Ἡ γνώσις τοῦ χρόνου δὲν γνωρίζει ἡμῖν
ὅντα δημιουργοῦντα ὕλην, γνωρίζει ὅμως ἡ-
μῖν ἀνάλογον τι, τὸν ἄνθρωπον κατεργαζόμε-

νον τὴν ὕλην καὶ ἀσχολούμενον περὶ τὰ ποι-
κίλα ἀντικείμενα αὐτῆς. Γνωρίζει δὲ προσέτι
ἡμῖν ὅτι τοῦ ἀνθρώπου ἔργον δὲν εἶνε πάν-
τοτε τὸ κινεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν περὶ τὴν ὕλην,
καὶ ὅτι ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν
τοῦτο δὲν πράττῃ, ὑπάρχει καὶ κινεῖται καὶ ἔξ.

Ὁ Πατριὰρ συλλαμβάνων τὸ ἰδεῶδες τῆς
Παναγίας του, ὁ Μιλιαν πλάττων τὸν
ἀπολεσθέντα παρὰ δέεισιν, ὁ Ἀδ-
της περιέγων ἡμῖν ἀπὸ τοῦς κενθῶνους τοῦ
Ἄδου, ὁ ποιητὴς ἐν γένει ἐν ταῖς στιγμαῖς
τῆς πηγῆς του, ὁ φιλόσοφος ἐν ταῖς στιγ-
μαῖς τῶν συλλογισμῶν καὶ τῶν μέτρων τῆς Ἀ-
πολύτου Ἀληθείας ἐξέρσεως του, ὁ ἐραστὴς
ἐν ταῖς στιγμαῖς τῶν ἡμερισμῶν καὶ τῶν ἐκ-
στάσεων του, ὁ πιστὸς ὁ διὰ τῶν περὶ ὧν
τῆς προσευχῆς λησμονῶν τὴν γῆν καὶ με-
ταρσιούμενος πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅλοι αὐτοὶ
δὲν δύναται τις νὰ εἰπῇ ὅτι ἐκπονοῦσιν ὕλην,
καὶ ὅμως ὑπάρχουσι, κινοῦνται, ζῶσι περισ-
σότερον ἢ ἂν κατεργάζοντο ξύλα ἢ κατε-
σκεύαζον ἔργους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ζῶσιν
ἐν τῇ ιδέᾳ τοῦ καλοῦ, ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ἀγα-
θοῦ, ἐν τῇ ἐρευνῇ καὶ τῇ ἀπολαύσει τοῦ ἀλη-
θοῦς, ἐν τῇ ἐφύσει καὶ τῇ ἀγάπῃ τοῦ ἀπολύ-
του καὶ τοῦ ἀπείρου. Καὶ ἐν αὐτοῖς, τέκνα τοῦ
χρόνου, ὅντα ἀτελῆ, ζῶσι καὶ κινοῦνται ἐν τῷ
κόσμῳ τοῦ περὶ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνεύματος,
διὰ τὴν ἀπύλτον καὶ ὑπερτάτην δημιουργικὴν δύ-
ναμιν, πλάσασα τὴν ὕλην, ἥρα μὴ ἐξαρω-
μένη ἀπ' αὐτῆς, ἥρα δυνάμεν νὰ ὑπάρξῃ καὶ
ἄνευ αὐτῆς, ἥρα δυνάμεν νὰ ὑπάρξῃ καὶ πρὸ
τῆς δημιουργίας καὶ μετ' αὐτήν, διὰ τί, λέγο-
μεν, ὑπερτάτη καὶ ἀπύλτος δημιουργικὴ δύ-
ναμιν, ἀπηλλαγμένη τῶν ἀτελειῶν τοῦ ἄν-
θρώπου, δὲν δύναται νὰ ἔξῃ πάντοτε ἐν τῷ
κόσμῳ τοῦ πνεύματος, μὴ βαναυσουργοῦσα,
ἀφοῦ τοῦτο ἡ γνώσις τοῦ χρόνου δεικνύει ἡ-
μῖν περὶ τὸν ἐν χρόνῳ ὑπάρχοντα ἄνθρω-
πον; Διὰ τί; Ἐάν ὁ Θεὸς ἐπὶ ποιῇ ἀνυπαρ-
ξίας ἐδημιούργει πάντοτε κόσμους, ὁ Βύχνης
ἦτο ἔτοιμος νὰ τὸν ὁμολογήσῃ. Καὶ ὅμως τότε
δὲ δὲν θὰ ἦτο Θεός. Θεὸς ὅστις, ὅπως ὑπάρ-
χῃ, δὲν εὐρίσκει τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεώς
του ὅλως ἐν ἑαυτῷ, Θεὸς ὅστις ἔχει ἀνάγκην
ἐτέρου τινός, ὅπως ἔξῃ, Θεὸς τοιοῦτος δὲν εἶνε
αὐτάρκης, εἶνε ἐδεής, δὲν εἶνε ὁ ἀπύλτος,
εἶνε ὁ σχετικὸς, δὲν εἶνε κύριος τῆς αἰωνιότη-

τητος, εἶνε τέκνον τοῦ χρόνου, δὲν εἶνε ἔρα Θεός.

Ἀλλὰ κατὰ τὸν Βύχνηρ δύναμις ἀπύλυτος, τελεία, τῶν πάντων κατεξουσιάζουσα, μηδενὸς χρεῖαν ἔχουσα, μὴ βυδίζουσα δι' ἀγῶνος ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς, δύναμις τοιαύτη δὲν ὑπάρχει, διότι «οὐδεμία ξωὴ ἐνθα οὐδεὶς ἀγῶν» (Δύναμις καὶ ὕλη Κεφ. ΙΖ.) Ὀλίγαι ὅμως παρατηρήσεις θέλουσιν ἐρκέσθαι καὶ καταδείξωσι τὸ ψεῦδος τοῦ δόγματος τούτου. Εὐρίσκομαι πρὸς ὥραίας εἰκόνας, πρὸς θανασίου θεάματος τῆς φύσεως καὶ δοκιμάζω εὐχάριστον καλαισθητικὸν συναίσθημα. Ἡ θεωρία γεννᾷ ἐν ἐμοὶ ἀμύθητον τέρψιν καὶ ἀγαλλίασιν. Ὅπως τὰς αἰσθανθῶ, δὲν ἀγωνίζομαι. Καὶ ὅμως ξω καὶ αἰσθάνομαι μέλιστα τὴν ζωὴν πλημμυροῦσαν τὰ στήθη μου. — Κἀθήμεναι καὶ ἐν ἐμοὶ ἀφ' ἐαυτῶν, ἀβουλήτως ἀναπαρίστανται θανασίαι σελίδες, ὡς ἀνέγνωσα, ἢ, εὐφρὼν ἀλήθειαν τινα τέρπομαι θεωρῶν αὐτήν. Οὐδεὶς ἐνταῦθα ἀγῶν πύση ἐν τούτοις ξω! ὁ λύσας τὴν ἐκατόμβην δύνασθε καὶ εἴπητε ὅτι κατακίσεως τὴν ζητουμένην μαθηματικὴν ἀλήθειαν δὲν ἐξῆ ὥς ἐπιστήμων ὅτε τὴν κατεῖχεν ἀλλὰ μόνον ἐφόσον ἐπάλαιε πρὸς εὐρεσιν αὐτῆς;

Βεβαίως οἱ πλείονα εἰδότες καὶ οἱ μέζονα διαπράττοντες μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶνε πολλὰκις οἱ πλειότερον ἀγωνιζόμενοι. Ἡ ἀξία ὅμως τῆς ζωῆς δὲν ἔγκειται ἐν τῷ ἀγῶνι καθ' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐν τοῖς καρποῖς, οὗς δρέπει τις ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος, ἐν τῇ ἐπιτυχίᾳ αὐτοῦ. Ὁ ἀγῶν δὲν εἶνε σκοπὸς τοῦ βίου, ἀλλὰ μέσον ἐτέρου σκοποῦ, τῆς εὐρέσεως καὶ κτήσεως τῶν ἀγαθῶν, δι' ὧν συντηρεῖται καὶ προάγεται ὁ βίος. Ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι μετὰ φανατισμοῦ καὶ πάθους προσκληθέντες εἰς μίαν ἰδέαν ἐφευρέσεως, μυρία δὲ ὑπὲρ αὐτῆς μοχθήσαντες ἐν τούτοις ἀπέτυχον καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν ὑπῆρχε ζωὴ ἀτυχῆς, ἢν οὐδεὶς ἤθελε ξηλεύσῃ. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἀγῶν ἀφορᾷ εἰς σκοπὸν τινα, ἢ δ' ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν σκοπιμότητα τοῦ βίου. Ὁ βίος δὲ ὅντος τινὸς τοσούτῳ εἶνε βεβαίως ἀνώτερος ὅσῳ τοῦτο μάλλον ἐφικνέεται τοῦ οἰκείου αὐτῷ σκοποῦ. Τοῦ σκοποῦ δὲ τούτου ἐφικνέεται τυγχάνον τῶν οἰκείων ἀγαθῶν, εἰς κτήσιν τῶν ὁποίων πάσῃ δυνάμει ἀγωνίζεται.

Δὲν εἶνε λοιπὸν παράλογον τὸ λέγειν ὅτι ζωὴ ὑφίσταται ἐν τῷ ἀγῶνι, ἐν ταῖς προσπαθείαις πρὸς κτήσιν ἀγαθοῦ τινος, ἐν τῇ διώξει σκοποῦ τινος, δὲν ὑπάρχει δὲ ἐν αὐτῇ τοῦ ἀγαθοῦ τῇ κτήσει καὶ ἀπολαύσει, ἐν αὐτῇ τῇ πληρώσει τοῦ σκοποῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ ἀγῶν;

Ζῇ ὁ θρησκὺς τὸ καλόν, καὶ δὲν ζῇ ἐκείνος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐν ἀπάσῃ αὐτοῦ τῇ αἴρῃ ἀκτινοβολεῖ; Ζῇ ὁ ἀγωνιζόμενος εἰς μουσικὴν τινα σύνθεσιν καὶ δὲν ζῇ ὅταν ὑπὸ τὸ πληκτρον αὐτοῦ ἀφύωνται τόνοι μεθυστικοὶ καὶ ἐναρμόνιοι μετάρωτες εἰς κόσμους τῶν Χερουβὶμ; Ζῇ ὁ πλειότερον ἀγωνιζόμενος καὶ πλειότερον θεόμενος, καὶ δὲν ζῇ ὁ μὴ ἔχων ἀνάγκην ν' ἀγωνισθῇ τόσον ὥς κατέχων τὰ ἀγαθὰ ἐκείνη ὑπὲρ ὧν οἱ ἄλλοι διεξέρχονται τὸν ἀγῶνα; Ζῇ ὁ ἄνθρωπος ὁ καταπονοῦμενος ὅπως φθάσῃ μέχρι τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δὲν δύναιται καὶ ζῇ ὁ Θεός, ὅστις εἶνε αὐτὸ τὸ Ἀγαθόν, ἀντάφνης, τελείος, μηδενὸς διόμενος, ἔρα μῆτε ἀγῶνος, ὅστις δὲν δύναται καὶ τῷ δώσῃ ὅτι κατέχει ἔκτριον παρ' ἑαυτοῦ; Κοινὴ λογικὴ ἀρκεῖ καὶ πείσῃ ὅτι ἡ τελεία ζωὴ εἶνε ἐκεῖ ὅπου καὶ ἡ τελεία προσωπικότης.

Τοιαῦτα εἶνε τὰ κατὰ τῆς ὑπάρξεως ἀπύλου δημιουργικῆς δυνάμεως, τοῦ Θεοῦ, ἐπιχειρήματα τοῦ Βύχνηρ, ἐπιχειρήματα διόλου σοβαρὰ, ρελοῖα ὡς παιδικὰ ἀθύρματα, καταγρόντα ὡς τὰ φρούρια, τὰ ὁποῖα μικροὶ αὐτοσχέδιοι μηχανικοὶ ἐργάζονται ἐξ ἑμμου πικρὰ τὴν παραλίαν. Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἀπέτυχε, δὲν εἶνε σφάλμα τῆς εὐφυΐας του — αὐτὸς εἶπεν ὅτι εἶχε καὶ εἶπη, δὲν εἶχε δὲ τίποτε, — ἀλλὰ τῆς ἐπιχειρήσεώς του, ἐπιχειρήσεως, ἣτις πρὸ αὐτῆς εὐρίσκει ὀρθούμενον τὸ ἀδύνατον.

Ἐν τούτοις παρ' ἡμῶν ἐνίοτε ἡ σοβαρότεροι τινες, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κωμικώτεροι, ἢ ἐλαφρότεροι τινες, ἔχοντες τὴν μορομανίαν καὶ φθέρωνται ἐν ὁ νόματι τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν γνωρίζουσι τόσον ὅσον καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ Κρόνου, χωρὶς καὶ εὐλαβῶνται τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν, χωρὶς καὶ λαμβάνωσιν ὑπ' ὅψιν ὅτι οἱ κρᾶτιστοι τῶν ἐπιστημῶν ἀπεκαλύφθησαν πρὸ τοῦ Ἀπαλότου καὶ ἔκλιναν εὐσεβῶς τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ Θεοῦ, σάδραι αὐτοὶ καὶ σκώληκες συρόμενοι διὰ τοῦ βορβόρου, κόρακες ἀπαί-

στοι, ὅρνεα θρησκόμενα τὴν σῆψιν, σκότια πτηνὰ ἀγαπῶντα καὶ ἡχὴν ἢ φωνὴν τῶν ἐν μέσῳ ἐρειπίων καὶ σκιδῶν, Σειρήνες τερούμεναι εἰς καταποντισμοῦς καὶ ναυάρια ἡθικὰ ἀνακρανέζουσιν ἢ ἐπιστήμη ἀπέδειξε μὲν τοὺς τὰ περὶ Θεοῦ λεγόμενα καὶ ἀνέτρεψε τὸν θρόνον αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ ὁπωσδήποτε σωφρονούντες ἄνθρωποι, ἀνεξεργήτως τῆς ἀγανακτήσεως, ἢν αἰσθάνονται κατὰ θεωρίων τεινουσῶν εἰς τὸ ν' ἀποστερήσωσι τὰς καρδίας τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, τῆς ἀρέτης, ἀνεξαργήτως αὐτῆς βλέπουσιν ὅτι συνέβη πράγματι ἀνατροπὴ τις, ἣτις εὐτυχῶς εἶνε μόνον ἀνατροπὴ . . . ἐργεφύλων.

ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΛΑΝΟΣ.

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

ΑΠΟ ΦΑΛΗΡΟΥ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Γ.

Γεώργ. Ἐπαρέλθωμεν καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ προσφιλέθον θέμα. Εἴπομεν ὅτι ἐπίφορος ἀγάπη εἶνε ἡ πρὸς τὸ κακὸν καὶ πονηρὸν εὖνους κλίσις πρὸς τὸ κακὸν δ' ὅμως καὶ πονηρὸν ὄχι κλίσις, ἀλλ' ἐκκλίσις, ὅχι εὖνοια, ἀλλὰ δυσμένεια, ὄχι ἀγάπη, ἀλλὰ μῖσος ὀφείλομεν. Ἐφ' οὗτο δὲ ἀγάπην ἐκαλέσαμεν τὴν εὖνουν κλίσιν πρὸς τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν κατὰ λόγον τῆς ἀξίας καὶ ὀφελείας αὐτοῦ. Τοῦτο ἀνεπτύχθη. Ἀλλ' ἀγάπην ἐτι ἐκαλέσαμεν καὶ τὴν εὖνουν κλίσιν πρὸς τι θεόμενον τοῦ ἀγαθοῦ. Τοῦτο πῶς ἐνοεῖται;

Εὐθ. Εἴπομεν ὅτι ἡ ἀγάπη εἶνε εὐμενὴς κλίσις πρὸς τι.

Γεώργ. Ναί.

Εὐθ. Τὸ τί τοῦτο, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ, ἐνδέχεται ἢ καὶ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε ἡμεῖς μόνον καὶ τερούμεθα καὶ καὶ ὀφελώμεθα ἐξ αὐτοῦ, ἢ καὶ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε αὐτὸ μόνον καὶ τέρπηται καὶ καὶ ὀφελῆται ἐξ ἡμῶν, ἢ τέλος καὶ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε καὶ αὐτὸ ἐξ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ καὶ τερούμεθα καὶ καὶ ὀφελώμεθα ἢ ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατὰ διαφόρους βαθμούς. Εἶνε δυνατὸν παρὰ τὰ τρία ταῦτα καὶ συμβῆναι ἄλλο τι;

Γεώργ. Δὲν ἐννοῶ καλῶς ἐπὶ τὸ σαφέστερον, παρακαλῶ.

Εὐθ. Τὸ ῥῶδον εἶνε καλὸν τέρπομαι καὶ ὀφελούμαι ἐξ αὐτοῦ ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε τοιοῦτον, ὥστε καὶ καρπωθῇ ἐξ ἑαυτοῦ τὰ ἴσα.

Γεώργ. Βεβαίως.

Εὐθ. Ὁ ληστής τέρπεται καὶ ὀφελεῖται ἐκ τοῦ θύματός του τὸ δὲ θῦμα μὴ δύνεται καὶ καρπωθῇ τὰ ἴσα ἐκ τοῦ ληστοῦ;

Γεώργ. Πολλοὺ γὰρ καὶ δεῖ.

Εὐθ. Ἰάμεθα δύο ἀδελφοὶ καὶ τερούμεθα καὶ ὀφελούμεθα ἐξ ἀλλήλων ἢ ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κατὰ διάφορον βαθμὸν. Ἐννοεῖς ἤδη ὅτι παρὰ τὰ τρία ταῦτα οὐδὲν ἄλλο δύναται καὶ συμβῆναι;

Γεώργ. Μάλιστα.

Εὐθ. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀγαπῶ τι, εἴτε διότι εἶνε καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ τέρπομαι καὶ ὀφελούμαι ἐγὼ ἢ ἕτεροί τινες ἀγαπητοί μοι ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἄπλως διότι εἶνε καλὸν καὶ ἀγαθόν, χωρὶς καὶ λαμβάνω ὑπ' ὅψιν τὴν ἐξ αὐτοῦ τέρψιν καὶ ὀφέλειαν, ἢ ἀγαπῶ τι, διότι καὶ μὲν δὲν ἔχει ἀγαθόν τι, ἀλλ' εἶνε δεκτικὸν τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἔχω καὶ ἐφίεμαι καὶ μεταδώσω.

Γεώργ. Δὲν ἔχετε παρόδειγμα τι τῆς τελειότητος ταύτης περιπτώσεως;

Εὐθ. Πλείστα. Εἶνέ τις σοφὸς καὶ ἐπιθυμῶν καὶ μεταδίδωσιν τὰς γνώσεις του πόσον ἀγκαρῶ τοὺς μαθητὰς του, οἵτινες εἶσι μὲν ἐσπερημένοι τῆς σοφίας, εἶσιν δ' ὅμως δεκτικοὶ αὐτῆς! Εἶνέ τις ἄλλος διδάσκαλος γλύπτης, Φειδίας ἄλλος, πόσον ἀγκαρῶ τὸ μάρμαρον, ὅπερ εἶνε δεκτικὸν τοῦ εἶδους, δι' οὗ ἐπιθυμεῖ καὶ τὸ περιβάλλει! Εἶνέ τις μήτηρ καὶ ἔχει πλήρεις γάλακτος τοὺς μαστοὺς, σπαργώνας πόσον ἀγκαρῶ τὸ πεινρὸν βρέφος τῆς, καὶ μετὰ πόσης τέρψεως θηλάζει αὐτό! Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ὁ ἀγαπῶν δὲν ἀγκαρῶ μόνον τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ τέρψιν καὶ ὀφέλειαν, ἀλλ' ἀγκαρῶ καὶ τὸ θεόμενον τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ καλοῦ, ὃν ἐπιθυμεῖ καὶ ποιήσῃ τοῦτο μέτοχον.

Γεώργ. Ἀλλ' ἀγκαρῶ τις καὶ τὸν ἐχθρὸν του, καὶ ὅταν ἐτι εἶνε ἐχθρὸς μοχθηρὸς, καὶ ὅταν ἐτι ἀδικῇ μὴ ἀδικούμενος, πολλάκις δὲ καὶ εὐεργετούμενος, κακὰ ἀποδίδων ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ ὅταν ἐτι ἐξακολουθῇ ἀμεταμέλητος τὴν αὐτὴν τῆς ἐχθρότητος τακτικὴν. Πῶς δύναται καὶ ἐξηγηθῇ ἡ ἀγάπη αὕτη πρὸς ἄνθρωπον,

ὅστις οὕτε καλὸς εἶνε οὕτε ἀγαθὸς οὕτε δεκτικὸς τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ φαίνεται ;

Εὐθ. Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἐχθρὸν δὲν ἀγαπᾷ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τοιοῦτου τὴν ἐχθρότητα καὶ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν ἐν τῇ κακίᾳ ἐμμονήν· τοιαύτη ἀγάπη θὰ ἦτο ἀγάπη τοῦ πονηροῦ, ἀγάπη ἐπίφορος. Τὴν τοιαύτην κακίαν τοῦ ἐχθροῦ δύναται τις καὶ νὰ μισῇ καὶ νὰ ἐλέγχῃ. Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἐχθρὸν ἀγαπᾷ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τὴν ἰκθυόσασαν, τοῦ ὁποίου τὸ κακὸν δὲν ἐπιθυμεῖ, τοῦ ὁποίου ἐπιθυμεῖ τὴν ἀπὸ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴν, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ὁποίου εἶνε ἔτοιμος νὰ συντελέσῃ τὸ κατὰ δύναμιν, τὸν ἄνθρωπον, ὅστις, πονηρὸς σήμερον, ἐνδέχεται κῆριον νὰ γείνη ἀγαθός, καὶ ἐξ ἐχθροῦ νὰ μεταβληθῇ εἰς φίλον καὶ ἐξ ἀντιπάλου εἰς συναγωνιστήν. Ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ χρῆζει αὐτοῦ· ἀλλ' ἐνίοτε δι' ἀλογιστίαν παρὰσφύρεται ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ φθείρεται ἐν αὐτῷ· εἶνε τότε ἔξιος οἴκου καὶ συμπαθείας, καὶ ὅσον μᾶλλον στερεῖται τοῦ ἀπαιτουμένου σθένους, ἵνα ἐκκλίνῃ ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ ποιήσῃ τὸ ἀγαθόν, τόσον μᾶλλον ἔξιος οἴκου καθίσταται. Ὁ δυστυχὴς ! καὶ τίς τοῦτου μᾶλλον εἶνε δεόμενος τοῦ ἀγαθοῦ ; Ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ τοῦ τοιοῦτου — καὶ εἶνε ἡ δυστυχία τοῦ πονηροῦ χείρων τῆς δυστυχίας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ πένητος — ἐπὶ τῇ ἀθλιότητι αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἐχθρός μου, δὲν ἐπιχαίρω· τοῦτον λυποῦμαι. Ἀγαπᾷ δὲ τὸν τοιοῦτον σημαίνει θέλει τὸ καλὸν του καὶ συντελεῖν τὸ κατὰ δύναμιν ὑπὲρ τῆς ἐκ τοῦ κακοῦ ἀπαλλαγῆς του.

Γεώργ. Μάλιστα, τοιαύτην πρὸς τὸν ἐχθρὸν ἀγάπην τὴν ἐννοῶ· εἶνε φιλόκρινος, εἶνε λογικωτάτη.

Εὐθ. Διὰ τοῦτο καὶ συνίστησι ταύτην ὁ Χριστὸς παραγγέλλων : « Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὥπως γέννησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἡλίον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους ».

Γεώργ. Ὡστε εἶδομεν ἥδη πᾶσαν τὴν ἐκτασιν τῆς ἀγάπης.

Εὐθ. Μάλιστα. Ἀγαπῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν ἀγάπην ἡμῶν ἐπεκτείνουμεν ἐπὶ πᾶν καλὸν καὶ ἀγαθόν, ἐπὶ πάντα τὰ εὐεργετικά εἰς ἡμᾶς πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τότε καθίσταται ἡ ὑψηλὴ χριστιανικὴ ἀρετὴ, ὅταν ὑψωθῇ ἐπὶ τὸ ὕψιστον τῶν ὄντων, ἐπὶ τὸν Θεόν. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη κυριαρχοῦσα ἐν τῇ ψυχῇ, διαφλέγουσα τὴν καρδίαν, ἀποξηραίνουσα πᾶσαν ἀγάπην πρὸς τὸ πονηρὸν καὶ ὑποτάσσουσα καὶ κενουμένη πᾶσαν πρὸς πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν κλίνει, ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν τελειότητα τοῦ προορισμοῦ του, ὅπου εὐρίσκει τὴν εὐδαιμονίαν του. Ἀνθρώπος ἐστειρωμένος ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν εἶνε ἐρπετὸν ἔρπον ἐπὶ τῆς γῆς, εἶνε ὀφθαλμὸς ἄνευ φωτός, εἶνε ὁδοιπὸρος πλανώμενος ἐν ἀνύδρῳ ἐρημίᾳ.

Γεώργ. Μικροῦς ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦτου ἀνεγίνωσκον χθὲς ἐν τῷ ἐν Παρισίοις ἐκδόδο-μέτῳ περιοδικῷ τοῦ Ἰουλίου Σιμων (Revue de famille, tome I. 10) ὡραίον τεράχιον, τὸ ὁποῖον ἀντέγραψα εἰς τὸ σημειωματάριόν μου μεταφράσας. Τὸ κρατῶ τομίζω ἰδοὺ ἀκούσατε νὰ σᾶς τὸ ἀναγνώσω. « Ἀγαπᾷν προσεύχεσθαι, σκέπτεσθαι, ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. Εὐτυχὴς ὁ γνωρίζων νὰ σκέπτηται, ἔτι εὐτυχέστερος ὁ γνωρίζων νὰ ἀγαπᾷ. Μὴ ἐξορίζετε τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας σας, διότι τοῦτο θὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸ ἀποξηραίνειν ἐν αὐτῇ τὴν πηγὴν πίσης ἀγάπης. Θὰ ἦτο εὐχὴ ἡς ἐξορίζουν τις τὴν ἀγάπην ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ· ἡ δυστυχία καὶ τὸ γῆρας θὰ τὴν ἐπαυγάσῃ. Οἱ μοχθοῦντες νὰ γυμνώσωσιν ὁμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης ἐν τῇ ὥρῃ ἡλικίας εἰσὶν οἱ σκληρότατοι ἐχθροὶ σας καὶ τῆς πατρίδος οἱ ἐχθροί ».

Εὐθ. Εἶνε ὅσον ὥραϊοι τὶς καὶ ἀληθεῖς οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ ἐπιφανοῦς Γαλάτου.

Γεώργ. Εἶνε ἐπίσης ὥραϊοι καὶ ἀληθεῖς καὶ οἱ περὶ ἀγάπης λόγοι τοῦ φιλιππῶν Εὐθύφρωνος, καὶ λυποῦμαι, διότι ἀναγκασθόμεθα ἥδη νὰ δώσωμεν πέραν εἰς τὸν διάλογόν μας εἰσερχόμενοι εἰς τὴν πόλιν λυποῦμαι δὲ ἐτι μᾶλλον, διότι ἀναχωρῶν αὖριον πάλιν ἐξ Ἀθήνων, ὡς γνωρίζεις, δὲν θὰ θυνῶ νὰ ἀπολαύσω καὶ ἄλλου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος διαλόγου. Ἦδον θὰ ἐνθυμῶμαι τὸν ἐκ Φαλήρου τοῦτον εἰς Ἀθήνας περίπατόν μας ! Ποῖαν

ἐδοκίμασι τέρεν ! αὐτὸ ἐνόησα πότε ἐφθάραι· μὲν. Ἀλλ' ἔχω νὰ κάμω μίαν παρέκκλησιν.

Εὐθ. Ποῖαν ;

Γεώργ. Εἰς πρώτην σου ἐπιστολὴν πρὸ πάντων ἄλλων γράψον μοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἀπερχομαι εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπλήστως καὶ εὐφροσύνως θὰ ἀναγνώσω μετὰ τῶν ἐκεῖ φίλων μου ἔπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις τὴν προσηφελὴ ἐπιστολήν σου.

Εὐθ. Ἰσως σοὶ γράψω, ἐν ἔχω καιρὸν.

Μετὰ ταῦτα χαίρεισαντες ἄλληλους ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Κ. ΓΙΑΛΕΙΣΜΑΣ

ΟΛΙΤΑΙ ΑΕΘΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Ὁ ἡμερησίος τύπος, ἐφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐσχάτως γενομένης καταπολέσεως καταδικῶν τινῶν, ἀνεκίνησε μετὰ πολλῆς ζωηρότητος τὸ εὐσεβεῖς ἀπασχολήσαν τοὺς σοφοὺς τῆς ἑθνομῆτος περιμάχητον ζήτημα τῆς καταπολέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς. Κατὰ τὸ ἀπὸ τινος δὲ ἐγκαινισθὲν σύστημα τῆς δημοσιογραφικῆς συζητήσεως τῶν ἐκείνῃ ἀναφερόμενων ζητημάτων, ἠνοήθησαν αἱ στήλαι τῶν ἐφημερίδων, ἀνῆλθον τὸ πνευματικὸν γαζοφυλάκιον καὶ ἕκαστος πλούσιος ἢ πένης ἐκλήθη νὰ καταθέσῃ τὸν πνευματικὸν ὄβολόν του.

Καὶ παρήλασαν, ὡς ἦν ἐπόμενοι, αἱ σημασιφόροι τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ μαστιγοφόροι κατὰ τοῦ ἀπανθρώπου καὶ βαρβαρικοῦ θεσμοῦ, καὶ ἀντεπεξῆλθον οἱ ἀντιδοξοῦντες συνωστίζόμενοι καὶ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τῆς ἀναγκαιότητος αὐτοῦ διὰ τὴν ἡμιβάρβρον χόρον μας, καὶ ἀνεμασσηθήσαν ἐκτέρωθεν τετριμμένα ἐπιχειρήματα μυριάκις γραφέντα καὶ ἐκατομμυριακῶς ἀναγνωσθέντα. Ὁ ἐνθουσιωδέστερος τῶν ἀπαθῶν τῆς καταπολέσεως, οὐχὶ τόσον διότι συγκινεῖται ἐκ τῶν πιπτουσῶν κεφαλῶν καὶ τοῦ χυνομένου αἵματος, ὅσον διότι ἀποβλέπει εἰς τὸ ἀλυσίτελές τοῦ θεσμοῦ, δὲν διστάζει δι' ἐνὸς ὑποσκάζοντος συλλογισμοῦ νὰ προτείνῃ τὴν ἀπάλειψιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος. Ἐπειδὴ, λέγει, παρ' ἡμῶν διὰ πολλοὺς καὶ γνωστοὺς λόγους δὲν ἐκτελεῖται αἱ καταγινώσκοντες

μετα θανατικῶν ποινῶν εἰς 5 ἐπὶ τοῖς 10, ὡς ἐκ τοῦτου δὲ μηδενίζεται ἡ ἐκφοβιστικὴ ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν ἐπίδρασις τῆς ποινῆς, πρέπει αὕτη νὰ καταργηθῇ ὡς ἀνωφελὴς· ἐξ ἄλλου, ἄφρονον ὀλοκλήρον ἀφιερῶνται ἵνα κακισθῇ ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης δὲ ὅτι ἐκτελεσθῇ τὰς θανατικὰς ποινάς ! Ἀλλ' εἰ καὶ ἡ ἐτυμηγορία αὕτη, ἐφοβιστικὴ εἰς ἡμιστά ὁμολογῶν πρὸς τὴν λογικὴν σχέσιν, ἠδύνατο νὰ παρέλθῃ ἀπαρεχρήματος, ἐν τοῖς τοῖς παραδόξως ἐθεωρήθη ἐπικίνδυνος πρὸς τὸν καταδικώμενον θεσμόν, καὶ οἱ θερμοὶ τοῦτου ἐπέμμενοι ἀνεπύδισαν εἰς τὸ μέσον ἵνα συνηγορήσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἰς δὲ τοῦτων ἐξετέλεον φιλοσοφικῶς τὴν δικαιολογικὴν βᾶσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, εὐρίσκει ταύτην, μετὰ σύμφορον πνευματικῆς διαδικασίας, ἐντελὲς ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς ἀνθρωποκτονίας ἢν ἐκτελεῖ τὸ ἔκτομον εὐρισκόμενον ἐν ἀμύβῃ, καὶ παρῶν πολλὰκις γραφὲν ἐπιχειρήματα, ἀναφωρῶν ἐν ἐπιστημονικῇ ἀναγκασίᾳ τοῦ μειδιάματός νομοῦ. « Ἡ θέλειν εἰσθαι σόλοικον εἰς μὲν τὸ μέρος — τὸ ἔκτομον — νὰ ἐπιτρέπηται ἡ κίμνα, εἰς δὲ τὸ ὅλον — τὴν κοινωνίαν — νὰ μὴ ἐπιτρέπηται αὕτη » !

Ὅτε παρ' ἡμῶν τὰ ὕψιστα καὶ δυσχερέστατα τῶν ζητημάτων ἀπλουστεύονται μετ' ἀπαραιρέτου εὐχερείας, καὶ διὰ προχείρων συνθετικῶν δοκιμῶν διακομίζεται ἡ ἐπιστήμη καὶ τοῦτο ἵνα μὴ διαφενδῇ ἡ ἱστορία καὶ ἵνα πιστωθῇ ἡπαξ ἔτι ἡ παροικιῶδης ἐλληρικὴ πανδαημοσύνη.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐν τῇ οἴοντι ἐπιστημονικῇ ταύτῃ πάλιν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κινεῖ τὴν περιέργειαν, εἶνε ὅτι μετὰ τῶν πολεμιστῶν τῆς πρώτης γραμμῆς ἡγωνισθῇ ὑπὲρ τῆς θανατικῆς ποινῆς καὶ ἐπιστήμων, τὸν ὁποῖον πολὺ ἐλάχιστος περιέμενε τις νὰ ἀκούσῃ προτείνοντα τὴν ἀντικατάστασιν τῶν δεσποτικῶν διὰ φρενοκομείων, οὐδέποτε ὅμως συνηγοροῦντα ὑπὲρ τῆς τιμωρῆσεως τῶν ἐγκληματιῶν καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ὑπὲρ τῆς καταπολέσεως αὐτῶν.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν περιελήτων « Ψυχῶσεων », ἀναλαβὼν πρὸ τινος νὰ διερωτηθῇ

εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς συγγραφῆς του ταύτης τὰ τελευταῖα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα, ἀνεκρηγύθη ἔνθετος ὑπερμαχος τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, καὶ ἐκνογραφῆσας μετὰ πολλῆς λεπτομερείας τὸν τοπογραφικὸν χάρτην τοῦ κρατίου, ἐδίδαξεν ὅτι ἐν ἡμῖν οὐδεμία ὑπάρχει δύναμις ἀνεξάρτητος τῆς ὕλης, ὅτι ἐκεῖνο ὑπερκαλοῦμεν ψυχὴν ἢ πνεῦμα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐναρμονίου λειτουργίας τῶν κυττάρων τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπαράλλακτον πρὸς τὴν λειτουργικὴν ιδιότητά μίαν ἀντομωχανῆς» (σελ. 150 § 4) ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπλοῦν φαινόμενον τῆς ὕλης καὶ συνεπῶς «ἡ ψυχὴ ἐνὸς κοραλλίου κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς πρὸς τὴν φύσιν, διότι εἶναι ὑποκειμενικὸν φαινόμενον τῆς ὕλης» (σ. 203). Συνεπῶς πρὸς τὰς ἀρχὰς του ταύτης ὁ συγγραφεὺς καταγγέλλει τὴν λεγομένην ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνυπαρχτικὸν ἐπίνοημα τῶν πνευματιστῶν, παραδεχόμενος δὲ ὅτι πᾶσα σκέψις ἢ πράξις ἡμῶν ἐκπηράζουσα ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης κινήσεως τῶν μορίων τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης ὑπόκειται εἰς νόμους φυσικοὺς καὶ ἀναποτρέπτους, κηρύσσει ὅτι τὸ μοιραῖον καὶ τὸ περὶ νόμον εἶναι ἡ ἔκτατος καὶ ἀκαταμάχητος αἰτία τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ ἡθικῷ κόσμῳ (σ. 203) ὅτι ἡ βούλησις εἶναι φαινόμενον ἔχον βάσιν ἐκφάνσεως καὶ γενέσεως ἀνατομικῆς καὶ φυσικολογικῆς συνθήκης (σ. 214 σημ.) καὶ συνεπῶς ἡ λεγομένη ἐλευθερία αὐτῆς «εὐρίσκειται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς ιδιοσυγκρασίας τοῦ ἐγκεφάλου ἐν συνόλῳ καὶ τῶν ἐγκεφαλικῶν ὁργάνων ἰδίᾳ (σ. 204)» ὅτι «ἡ τάσις πρὸς τὸ ἐγκληματεῖν, ἡ κακία ἐνὸς ἀτόμου εἶναι ἀναγκαῖον φαινόμενον τῆς ὁργανικῆς τροποποιήσεως τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς πᾶν ἄλλο σύμπτωμα οἰαδήποτε νόσου μοιραῖον ἀποτέλεσμα ταύτης» (σ. 219) ὅτι ἐπὶ τέλους «αἱ δυνάμεις αἰωθοῦσαι τὸν τε ἡθικὸν καὶ φυσικὸν κόσμον ἐστὶ τὸν φλαῖ ἕκαστος μοιραῖος ὑπακούει εἰς αὐτὰς» (σ. 207).

Ἰδὼν τὰ ἔργα τοῦ νέου ἡθικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ Κώδικος τῶν «Ψυχώσεων» αὐταὶ εἰσιν αἱ πεποιθήσεις τοῦ κ. Ἀποστολίδου. Ἀλλ' ἔστω, ἐλθόντος ἢ πεπλανημένου εἶναι ὁπωσδήποτε

τε σεβαστὰ δὲν πρόκειται περὶ ἀνασκευῆς αὐτῶν. Παρουσιάζονται ὡς αἱ τελευταῖαι ἀναπλάσεις τοῦ κώδικος τῆς ἐπιστήμης, ἔτυχον πρωτοφανοῦς ὑποδοχῆς ὑπὸ τῆς φιλοπροόδου δημοσιογραφίας καὶ διελαλήθησαν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Οἱ ἐπλουύστεροι τὰς ἐπίστευσαν, οἱ φανατικώτεροι καὶ βιαιότεροι τὰς ἐξέβρισαν καὶ τὰς ἐστιγματίσαν, καὶ οἱ ἀληθῶς ἐπιστήμονες τὰς ἀνεσκέυασαν καὶ τὰς ἀπεκήρυξαν. Ὁ γράφων ἔχει τὴν εὐτυχίαν ἁλλὰ καὶ τὴν ἀτυχίαν νὰ μὴ ἀνῆλθῃ ἀποκλειστικῶς εἰς οὐδεμίαν τῶν τάξεων τούτων· εὐρισκόμενος μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας δὲν ἔξωι ἁρμοδιότητα πρὸς ἀνασκευὴν τῶν «Ψυχώσεων», ἀλλ' ἀπλῶς ζητεῖ τὰ ἐκφράσει τὴν ἀπορίαν του καὶ τὴν ἐκπληξίν του βλέπων ἤδη αὐτὸν τοῦτον τὸν συγγραφεῖα λιθοβολοῦντα τὸ σύγγραμμά του! Τρόποντι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ καταδίκη τῶν «Ψυχώσεων» μᾶλλον παινηγγορικὴ ἐκείνης, ἢν αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἀπηγγείλει ἤδη κατ' αὐτῶν.

Εἶναι στοιχειώδης καὶ πασίγνωστος ἀλλὰ καὶ ἀναμφισβήτητος ἡ ἀλήθεια ὅτι πᾶσα ποινὴ, ἢ ἡθικὴ εὐθύνη ἐν γένει τοῦ ἀνθρώπου στηρίζεται εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως. Ὅτι εἶναι ἡ ἀνθρωπὸς εὐθύνη τῶν πράξεων του, διότι εἶναι ἐλεύθερος περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐνέργειαν αὐτῶν. Ἀπορρομένης τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως ἡ ψευδοὺς ἀποδεικνυμένης, ἡ ἰδέα τῆς εὐθύνης ἀποβαίνει ἀντόχρημα παραλογισμός. Καὶ ὅμως ὁ κ. Ἀποστολίδης ὁ χυλὸς κηρύττει τὸν ἀνθρώπου αὐθιγὴν μηχανὴν ἐστρατημένην πάσης πνευματικῆς ἀρχῆς ἀνεξαρτήτου τῆς ὕλης καὶ ἐνεργοῦσαν κατὰ νόμους φυσικοὺς καὶ ἀναγκαίους· ὁ ἀρνηθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως ὁ ἐγκολπωθεὶς τὴν γνώμην ὅτι «ὁ ἀνθρώπος τοσούτῳ μόνον εἶναι ἐλεύθερος ὥσθ' εἰς κολληβητῆς εὐρισκόμενος ἐντὸς ρεῦματος ὁρμητικοῦ ποταμοῦ» (296), καὶ διδάξας ὅτι πᾶσα πράξις ἡμῶν εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς δυνάμεως τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων, αὐτὸς, δὲν διστάζει σήμερον νὰ κηρυχθῇ ὑπερμαχος τῶν ποινῶν καὶ δὴ τῆς θανατικῆς, νὰ ὑπάλισσῃ τὴν χεῖρα τῆς Πολιτείας κατὰ τῶν μελῶν της, καὶ νὰ συστρατεύσῃ μετὰ τῶν δημίων κατὰ ἀθώας καὶ ἀσυνηθίστου μηχανῆς!

Ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ ὑπάρξῃ θε-

ωρία τις, ὅσονδήποτε ὑπερβατὴ καὶ μεταφυσικὴ, δυναμένη νὰ συμβιβασθῇ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως μετὰ τῆς ἰδέας τοῦ ὑπευθύνου. Γνωρίζομεν ὅτι πολλοὶ πρὸ τοῦ συγγραφῆος τῶν «Ψυχώσεων» πλείστοι ἐδίδαξαν τὰς ὑλιστικὰς ἀρχὰς· ἀλλ' ὅλοι οἱ πατριάρχαι τοῦ ὕλισμου, καὶ ὁ Vogt, καὶ ὁ Hobbes, καὶ ὁ Büchner, καὶ ὁ Feuerbach, καὶ ὁ Molenschott συνεπείς πρὸς ἑαυτοὺς ἠρνήθησαν καὶ τὴν ἰδέαν πάσης εὐθύνης καὶ τιμωρήσεως, διδάξαντες ὅτι εἰς τὸν ἀνθρώπου ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐκτελέσῃ τὰς φυσικὰς ὁρμὰς καὶ ὁρμῆς του, ὅτι ἡ ἐκζητήσις τῆς ἀπολαύσεως τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς δυνάμεως εἶναι ἡ βῆσις τῆς ἡθικῆς, καὶ ὅτι αἱ ποινὴ ἢ ἡ ποινικὴ διδασκαλία ζητεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς πολιτικὰ ἐπινοήματα μὴ ἔχοντα οὐδεμίαν ὑπόστασιν. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος βαββῆνος ἀποδεχόμενος τὰς ἀρχὰς ἀρνείται τὰ ἐξ αὐτῶν ἀναγκαῖα συμπεράσματα. Κηρύττει χυλὸς ὅτι τὰ κακοεργήματα εἶναι φυσικὰ φαινόμενα, ἀναγκαῖα συνεπεία ἀναποδράστων καὶ ἀκαθέκτων αἰτίων, ἀντεπεξέρχεται σήμερον καθόπλος κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κακούργου διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ὑπῆκουσεν οὗτος εἰς τοὺς μοιραίους τῆς φύσεως νόμους, οὓς ἦτο ἐδύνατον νὰ ἀποφύγῃ!

Ἐπὶ τοῦτον ἐποχὴ κατ' ἡν χεῖρ τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης ἐξετέμετο καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων. Ἐποχὴ κατ' ἡν ὁ Σκηπτικὸς ἀνισταύρου τοὺς λέοντας ἵνα τιμωρήσῃ αὐτοὺς διὰ τὰ ἐγκλήματά των, κατ' ἡν οἱ ἐρουραῖοι μὲς, αἱ κάμπαι καὶ αἱ ἐκρίδες ἵκουν τὰς ἐναντίον αὐτῶν ἀπαγγελλομένης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ κατ' ἡν οὐδ' αὐτὰ τὰ ἄφωχα κτίσματα ἐξηγοῦντο τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας. Πάντες ὅμως ἡλπίζον ὅτι ἡ μακαρία ἐκείνη ἐποχὴ παρηλθεν ἀνεπιστρέπτει· ἀλλὰ τὴν κοινὴν ταύτην πλάνην ὁφείλει ἤδη ὁ ὁπαδὸς τοῦ Soury καὶ τοῦ Lalui νὰ διασκεδάσῃ, ἢν θέλῃ νὰ ἢ συνεπῆς πρὸς τὰ τελευταῖα του δόγματα. Ἀρνηθεὶς ἀφ' ἐνὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως, παραδεχθεὶς τὸν ἀτοματισμὸν καὶ τὸ μοιραῖον καὶ διδάξας ὅτι «οὐδεμία ὑπάρχει θεμελιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ὄντων» (σ. 211), ἐξ ἁλλου δὲ συνεγορᾷ ὑπὲρ τῆς τιμωρήσεως τοῦ ἀνθρώπου, δεινῶς δὲ συνεκρούετο πρὸς ἑαυτὸν ἂν δὲ ἐφήρμοξε

τὰς περὶ ποινῆς θεωρίας του καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων κτισμάτων.

Ἰσχυρίζεται διὰ τῶν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» διατριβῶν του ὅτι πολλοὶ κοινωνιολόγοι καὶ φρεναλόγοι (τίνας;) καὶ τοὶ κηρυγμένοι ἔπαντες ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐκρηγύθησαν εἰσέτι καὶ ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς! Τούτους δὲ ἀκολουθῶν, φράνεται, καὶ ὁ ἡμέτερος ἱατρὸς, ὑποστηρίζει διὰ τῶν διατριβῶν του τούτων ὅτι καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐκ φύσεως ἐγκληματιῶν (criminals nés) πρέπει νὰ ἐφαρμόζῃται ἡ θανατικὴ ποινὴ.

Ἀγνοῶ ἂν ὑπάρχῃ τις ὅστις ἐκφράζει καὶ δικαιολογεῖ τὸν παραλογισμὸν ταῦτον. Ἀλλὰ καὶ ἂν χίλιοι Γαρόφαλοι ἢ ἑλ्ला οἰαδήποτε ἐπιστημονικὰ ἔκδη συμπαρήσῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς θεωρίας ταύτης, οὐδαμῶς θέλω διστάσει νὰ ἀνοίξω τὰς «Ψυχώσεις» τοῦ κ. Ἀποστολίδου, ἵνα ἰδῶ εἰς ποίαν τάξιν παραφρόνων ὑπάρχουν. Ὁμολογῶ ὅτι εἰσὶν ἀνεύθυνος καὶ ὅμως δὲ τιμωρῶ! Ἰδὼν τὸ νέον δόγμα, Ἀλλ' ἡ Πολιτεία ἢ ἀναγνωρίζουσα τὸ ἀνεύθυνον τοῦ ἐγκληματιῶν, ἢ ἀναγνωρίζουσα ὅτι οὗτος φέρεται μοιραῖως πρὸς τὸ ἐγκλημα ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, καὶ ἐν τούτοις φονεύουσα αὐτὸν δὲν ἐνεργεῖ πλέον ἔργον δικαιοσύνης, ἀλλ' ἐκτελεῖ ἔργον δημίου, ἀπαράλλακτον πρὸς τὸ τῆς περιπτώσεως κατ' ἡν φονεύει διὰ στρουγγίνης λυσσαλέους κύνας.

Τὸ δὲ παραδοξώτερον ὅλων εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ψυχώσεων», δὲν στηρίζει τὴν ὑπὲρ τῆς θανατικῆς ποινῆς συνηγορίαν του εἰς τὸν λόγον ὅστις δικαιολογεῖ τὸν φόρον τῶν λυσσαλέων κυνῶν, ἀλλ' εἰς τὸν λόγον ὅτι ἡ ποινὴ ἔχει κατασταλτικὴν ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν ἐπίδρασιν διὰ τῆς ἐκφοβίσεως τῶν ἐγκληματιῶν! Ἀλλ' εἶναι ἄντικρυς παραλογισμὸς νὰ ὑποστηρίξῃ τις ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὅμοιος τῶν νόμων τῆς φύσεως (σ. 203) καὶ νὰ ἀξιοῖ συγχρόνως ὅτι ἡ ἀπειλὴ ποινῶν καὶ βασάνων θὰ ἑνθμίῃ οὕτως ἢ ἄλλως τὰς πράξεις αὐτοῦ.

Μάτην, ἱατρὲ, ἀπειλεῖτε τὴν αἰσθητικὴν μηχανὴν σας ἢς ἡ ψυχὴ κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς ψυχῆς ἐνὸς κοραλλίου, καὶ ἢς ἡ κακία ἢ ἡ ἀρετὴ, πᾶσα νόσις σκέψις καὶ ἀπόφασις εἴη μοιραῖον σύμπτωμα, ἀναγκαῖον φαινόμενον.

ἐξαφ' αὐτοῦ ἀπολύτως (σ. 152) ἐκ τῶν μηχανικῶν καὶ ἀσυνειδητῶν κινήσεων τῆς ἐγκεφαλικῆς βίης, τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπιβαλλομένων εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν φυσικῶν νόμων τοῦ σώματος. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶνε κωφοὶ εἰς τὰς ἀπειλὰς σας. Ματαίως θέλετε ἀπειλήσει κέραμον, ἥτις ὑπέκονσα εἰς τὸν φυσικὸν νόμον τῆς βαρύτητος καταπίπτει ἀπὸ τῆς στέγης καὶ θραύει ἵδ' μὴ γένοιτο! τὴν κεφαλὴν σας.

Θέλετε νὰ διατηρήσῃτε ἀλώβητον τὸ εὐαγγέλιον τῶν «Ψυχώσεων» καὶ συγχρόνως νὰ κηρυχθῇτε καὶ ὑπερ τῆς θανατικῆς ποινῆς; Εἶνε καὶ τοῦτο δυνατόν. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀποδυθῇτε τὴν τήβεννον τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ φιλοσόφου τὴν ὁποῖαν φιλαρέσκως ἐπιδεικνύετε καὶ νὰ περιβληθῇτε τὸν τρίβωνα τοῦ δημίου. Παρατηρήσατε λοιπὸν τὰς περὶ καταστατικῶν καὶ κληρονομιῶν θεωρίας καὶ προβῆτε εἰς τὸ ἔργον σας. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐννοεῖτε νὰ ὑποστηρίξῃτε τὴν θανατικὴν ποινὴν ὡς ἀσκοῦσαν ἐκφοβιστικὴν ἐπὶ τῶν ἐγκληματιῶν ἐπιδρασεῖν, ὑπερ ἀναμφιβόλως ὁρθόν, τότε θὰ εὐρεθῇτε πάντως εἰς τὴν δυσάρεστον ἀνάγκην νὰ καταδικάσῃτε εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον ἱκανὰς τῶν «Ψυχώσεων» σελίδας. Ἐκλέξατε.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἀφ' αὐτοῦ ἀνακύπτει τὸ ἐρώτημα πῶς κατώρθωσεν ἄραγε ὁ κ. Ἀποστολίδης νὰ συμβιβασθῇ τὰ θρησκευτικὰ ὁλυστικά δόγματα τῶν «Ψυχώσεων» πρὸς τὰ ὑγιεινὰ καὶ σφριγῶντα ὑπερ τῆς θανατικῆς ποινῆς καὶ τῆς δικαιολογίας αὐτῆς ἐπιχειρήματά του; Εἶνε τηλικαύτη ἡ ἀπόστασις αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε εὐλόγως ἠθελε τις ἀναζητῆσαι τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος ἐν τῇ ἐξῆς διλήμματι. Ἡ αἰ «Ψυχώσεις» ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ ἐγκεφαλικῶν ὁργάνων μὴ φυσιολογικῶς λειτουργούντων, τὰ δὲ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» ἄρθρα ἐργάσθησαν κατὰ τὰ lucida intervalla ἢ τὸν κεντρίον ἐκεῖναί εἰσι τὸ ἀπαύγασμα ἑστίας ἐγκεφαλικῆς λειτουργίας, ὅτε κατ' ἀνάγκην τὰ τελευταῖα ἄρθρα δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ πρῶτα συμπτώματα στυγερῆς τινος ψυχώσεως tertium non datur, ἡδυνάτο τις νὰ εἴπῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀληθῶς «ἐκ μερισότητος» τινῶν

δὲν κρίνεται καὶ δὲν περιφρονεῖται εἰς συγγραφεὺς» τὸ τεθὲν διλήμμα πρόκειται λίαν ἀνεπιεικές, ὅταν μάλιστα ἀναλογισθῇ τις, ὅτι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς «Ψυχώσεσι» περιέχονται πλεῖστα ἀλήθεια καὶ ὠφέλιμος ἐπιστημονικὴ ἐργασία ἄφθονος, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους utile non inutile non vilitur. Ἡ ἀναζήτησις ἐπομένως τῆς αἰτίας τῶν σημειωθεισῶν ἀντιφάσεων εἰς ἀθωοτέρους ψυχολογικοὺς λόγους θὰ ἦτο ἴσως πολὺ δικαιότερα.

Ὁ κ. Ἀποστολίδης εἶνε, κατὰ τὴν πεποιθῆσιν τοῦ γράφοντος, ἐπιστήμων εὐπαίδευτος καὶ ὅπωςδύναται εὐρείας ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως ἐν τοῦτοις δὲν φαίνεται καὶ ἀπηλλαγμένος μικρῶν τινῶν ἀνθροπίνων ἀδυναμιῶν.

Ἡ ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἀναγνωριστὴς τῆς ἀληθείας ἀξίας ἐνὸς ἐπιστήμονος καὶ ἡ δικαία ἀπονομή εἰς αὐτὸν τοῦ τίτλου τοῦ εὐμαθοῦς, τοῦ διακεκριμένου, τοῦ διαπεποῦς καὶ ἐπὶ τέλους τοῦ σοφοῦ, εἶνε ὁ κληρὸς ἐνδελεχοῦς καὶ μακροχρόνιον ἐργασίας· πολλάκις δὲ ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἐγκαταλείπει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ μέσον τῆς πορείας του. Ἄν ὑπάρχῃ μέσον τι δι' οὗ νὰ ἐκπορευθῶσι τὰ κοινωνικὰ ταῦτα διπλώματα ταχύτερον καὶ ἀκοπώτερον, πρέπει τάχα νὰ μὴ γίνῃ χρῆσις τοῦ μέσου τούτου; Τὸ ταῦτο μέσον δὲν εἶνε βεβαίως ἡ σιωπὴ καὶ ἀφάνης ἐργασία ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐπιστήμῃ. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι ἐργάσθησαν πολλάκις ἢ ἐνικαλῶντες νέων δὲν εἶνε ἔργον παντός, ἢ δὲ ἐκπαιδευτῶν τῶν παιδῶν δὲν ἐμποιεῖ μεγάλην ἐντύπωσιν. Τούτων ὅλγαι ἔκτροποι καὶ πρωτόκουστοι ἔδει, οἷα ἡ περιφημία ἐκεῖνη «ἡ ψυχὴ ἐνὸς κοραλλίου κατ' οὐδὲν διαφέρει τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους», ἢ ἡ ἄλλη καθ' ἣν «πᾶς ἔχθρων εἶνε ταύταχρόνως καὶ παρόφρων» καὶ πᾶς παρόφρων εἶνε ἐν ταύτῃ καὶ ἔχθρων» κλπ. κλπ., καταπλήττουσι τοὺς πάντας, καὶ ἀναρριπιζόμεναι διὰ τῆς ἡμετέρας, ἔχουσι τὴν θαυμασίαν ιδιότητα νὰ μηδενίσωσι τὰς ἀποστάσεις τοῦ χρόνου καὶ νὰ ἀφανίσωσι τὰς ἐμπροσθοῦσας δυσχερείας.

Τὸ ὄνομα τοῦ Βύρνεο φέρεται εἰς τὰ στόματα ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων καὶ εἰς τὰ ἀνθρωπολογικὰ συγγράμματα τῶν πλείστων τῆς Εὐρώπης σοφῶν. Ποῦ νομίζετε ὅτι ὀφείλει τὴν

φήμην του ταύτην; Ἀπλούστατα εἰς τὸ καταπληκτικὸν μέγεθος τῶν παραλογισμῶν του. Ἡ γαίρη τὴν σημαίαν τῆς ἐπιστήμης, τὴν ἐσχυρότην, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτῆς ἐκίρυνξε.

«Θεὸς δὲν ὑπάρχει. Ψυχὴ δὲν ὑπάρχει. Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις εἶνε φαντασιοπληξία καὶ φρεναπάτη. Ἀρετὴ καὶ κακοῦργημα εἶνε λέξεις κεναὶ πάσης ἐννοίας. Θεορέπυσον ὅλα σου τὰ ἐνστικτὰ τίποτε δὲν σὲ περιμένει. Τόταξον τὸ πᾶν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν. Ἰδοὺ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου!»

Ὁ λαὸς συνεταράχθη ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ νέου Εὐαγγελιστοῦ, οἱ θεολόγοι τὸν ἀφώρισαν, οἱ ἐπιστήμονες τὸν ἀνεσκέασαν καὶ ὁ σκοπὸς ἐπέτυχεν! Ἐπετα τὶ σημαίνει, ἂν γράψῃ τις καὶ παρὰ τὰς ἐνδομύχους πεποιθήσεις του. Οἱ πρακτικοὶ ἂν θρωπαῖοι εὐρύσκουσιν ἀληθέστατον τὸ γνωστὸν δόγμα τοῦ Ἰγνατίου Λοῦλα . . .

Κατέχομαι ὑπὸ τῆς ἀδιασείστου πεποιθήσεως ὅτι ὁ κ. Ἀποστολίδης ἐλάχιστα πιστεύει ἐξ ὧν ἔγραψεν εἰς τὰς «Ψυχώσεις» του Ἰδοὺ ὅτι δὲν παρήλθεν εἰσέτι ἔτος καὶ ἐλησμόνησε τὰ θεσπέσια διδάγματά του οἷτω καὶ οἷοι συνάδελφοί του ὄλισται, πρῶτοι οὗτοι σγρέφουσι τὰ νῦν πρὸς τὰς θεωρίας των, ὡς αἰεὶ παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόσωσιν αὐτὰς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ.

Ὁ φυσιολόγος Georges, ἀθλητὴς τοῦ ὀλισμοῦ ἀλλὰ καὶ εὐλαβὴς συνάμα, ἀπεκάλυψεν ἐν μέρει τὸ μυστικὸν ἐλατήριον τῶν πεποιθῆσεων τῶν ὄλιστων. Ἀνέγνων πού ὅτι ἀποθανόντων κατέλιπε διατριβὴν δημοσιευθεῖσαν ὡς τερον ἐν τινι περιοδικῷ συγγράμματι δι' ἧς ἀπεκρίνυτε τὰς ὄλιστικὰς θεωρίας του καὶ ὅτι ἐὰν ὁ ὄλιστος ἡσπασθῇ ταύτας καὶ συνέγραψεν ὑπερ αὐτῶν χάριν ἀπλῆς ἐπιστήσεως!

Μὲ τὴν παρήγορον ἐλπίδα ὅτι θέλω ποτὲ ἀναγνώσει παρομοίαν καὶ ἴσως μᾶλλον κατηγορηματικὴν δηλώσιν ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως τῶν «Ψυχώσεων», συμπεραίνω τὰς ὀλίγας παρατηρήσεις μου μὲ ἐν σχετικὸν χαρακτηριστικώτατον περὶ τοῦ Hiderot ἀνέκδοτον, ὑπερ ἀναφέρει ὁ Σκαλτσούνης ἐν τῷ περιωνύμῳ περὶ «Θρησκείας καὶ Ἐπιστήμης» συγγράμματι του.

«Ὁ Διδερὼ, λέγει ὁ Ἕλληνας συγγραφεὺς, διακριόμενος μεταξὺ τῶν ὁμοφρόνων του διὰ τὸ βίαιον τῶν προσβολῶν του κατὰ πάσης θρησκευτικῆς ἰδέας, συνεβούλευεν ἡμέραν τινὲς τὸν υἱὸν του ἐπὶ παρουσίᾳ ἐνὸς τῶν ἰδίων μαθητῶν «τέκνον μου, τῷ ἔλεγε, καλὰ εἶνε αἱ ὑπεροφέςαι τοῦ νοῦ, ἀλλὰ τὸ καλλίτερον προσκεφάλαιον ἐστ' οὗ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπαναπαυθῇ, εἶνε ἡ θρησκεία» τοῦ παρευρισκομένου μαθητοῦ παρατηρήσαντος ὅτι ἡ συμβουλὴ ἀντίκειται εἰς τὰς ὄλιστικὰς θεωρίας, «φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἶμι ὄλιστῆς ἐπὶ ἐξ μόνον μῆρας κατ' ἔτος». Καὶ πολὺς ἄλλος παρεῖχεν ὁ Διδερὼ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ ἀποδείξεις μαρτυρούσας ἀντιθέτους τῶν ὑπ' αὐτοῦ δημοσίᾳ ἐπαγγελλομένων πεποιθήσεων. Περιπατῶν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἐξοχὴν μετὰ τοῦ φίλου του Grimm ἔλαβεν εἰς χεῖρας στάχυν σίτου καὶ ἐπὶ πολλὸν ὥρην ἡτένιζεν ἐπ' αὐτοῦ εὐλαβῶς τοὺς ὀφθαλμούς. Τὶ παρατηρεῖς; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Grimm.—Ἄν παρατηρῶ, ἀλλ' ἀκούω.— Τίς σοὶ ὁμιλεῖ; — Ὁ Θεός, ἀπεκρίθη ὁ Διδερὼ. — Καὶ λοιπὸν; — Ἡ καρδίᾳ ἀκούει καὶ συναισθάνεται, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα εἶνε περιορισμένον».

Ν. Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ Η ΑΛΗΘΗΣ ΣΟΦΙΑ

Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου εἶνε τοῦ Παντοδυνάμου ἔργον, ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῦ φωτισόμενον καὶ ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐμπνεόμενον.

Ad. Franck.

Ἡ σοφία τοῦ Κυρίου εἶνε ἄπειρος ὅσον καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ. Οὐρανοὶ! ἔσάτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἥλιε, σελήνη καὶ πλανῆται, δοξάσατε αὐτὸν ἐν τῇ ἀναμαρτήτῳ ὑμῶν γλώσσῃ! Ἀρμονίαι οὐράνιοι, καὶ πάντες ὑμεῖς οἱ εἰδότες νὰ νοῆτε ταύτας, αἰνεῖτε αὐτόν! Καὶ σύ, ὦ ψυχὴ μου, αἶνει τὸν σὸν Δημιουργόν, ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ τὸ πᾶν ὑπάρχει.

Kepeler.

Ὅ, τι συνιστᾷ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ὑπέροχον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν εἶνε τοῦτο, ὅτι αὐταὶ ἐποστηρίζουσι τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν.

Liebig.

Ὡ Αἰώνιε! πόσον τὰ ἔργα σου εἶνε πολυτέλειον! Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποιήσας, ἀπὸ δὲ τοῦ πλούτου σου τὴν γῆν ἐπλήρωσας!

Linné.

Ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ κόσμου καὶ ὅταν τις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ γῇ ἔλθῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνερευνᾷ, βλέπει κατ' ἐμὴν γνώμην, μονορουχὶ διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὰς ἀπειροὺς τοῦ Θεοῦ τελειότητας καὶ τὴν αἰώνιαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ θεϊότητα.

Faraday.

Αἱ τοῦ παντὸς ἁρμονίαι, φυσικοῦ τε καὶ ἠθικοῦ, ἐπιστημονικῶς καὶ ἔνεν ποιητικῶς φαντασίας μελετῶμεναι, καταδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν Διαιονίας τινὸς ἐνιαίας καὶ ὑπερέτας τοῦ παντός. Ἡ Διαιονία αὕτη εἶνε τὸ ὅν τὸ τοῦ παντὸς δημιουργόν, ὁ Θεός. Εἶνε ὁ αὐτογενὴς καὶ ὑπογραμμὸς πάσης ἁρμονίας.

Ch. Lénéque.

Υπέρεστε δημιουργοὶ τῆς ἁρμονίας! τί λοιπὸν εἶσαι ἐκ τῶν ἔργων σου εἶνε τόσον μέγα; Δεῖλαι, ἀνθρώποι σκόληκες, οὔτινες θαυροῦμεν ὅτι σὲ γνωρίζομεν! Ὡ Θεέ! Ὡ Θεέ! ἄτομοι, μὴδὲν! πόσον εἴμεθα μικροί! πόσον εἴμεθα μικροί!

Fauniarion.

Ἡ τάξις εἶνε ἡ ζωὴ τοῦ παντός· ἔνεν τῆς ἐντελοῦς ἁρμονίας, ἥτις ἀπάσας κανονίζει τὰς κινήσεις τοῦ κόσμου, οὗτος δὲν ἤθελε σταθῇ οὐδὲ καὶ μίαν ὥραν. Οὕτω οἱ τῆς φύσεως νόμοι εἶνε τῆς τοῦ Θεοῦ παντοδυνάμου σοφίας ἔργον, καὶ εἶνε ὁ Θεός, ὃν θαυμάζομεν, ὁ Θεός, ὃν ἀγαπῶμεν, ἐν τῇ τάξει, ἥν τὸ κοσμικὸν θέλημα ἡμῶν ἐκδηλοῖ, καὶ ἥτις εἶνε αὕτη ἡ τοῦ Θεοῦ θέλησις.

Pellissier.

Ὁ Θεός, αἷτιον πρῶτον, ἀγαθός, σοφός,

παντοδύναμος, ἐδημιούργησε καὶ κυβερνᾷ τὸν κόσμον μὲν διὰ τῶν φυσικῶν νόμων, τὸν δὲ ἄνθρωπον διὰ τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Ἡ μὲν δὲ ναμὶς τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται ἐν τῇ δημιουργίᾳ, ἡ δὲ σοφία αὐτοῦ καὶ ἀγαθότης ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ τε φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου

A. Pellissier.

Ἀδυνατῶ νὰ πιστεύσω τὴν παθητικὴν καὶ ἄδραν ἔλθῃ, ὅτι αὕτη παρήγαγεν ὅσα ζῶντα καὶ σκεπτόμενα, ὅτι εἰμαρμένον τυφλὸν νὰ παραγάγῃ ἐδυνήθη ὅσα νοητικά, καὶ τὸ μηδὲν σκεπτόμενον τὰ ὅσα τὰ σκεπτόμενα.

I. I. Rousseau.

Π. Κ. Τ.

ΜΗ ΠΡΟΣΩΠΟΛΗΠΤΗΤΕ

Οἱ ἀκατέργαστοι ἠθικῶς καὶ λογολογρεπεῖς ἄνθρωποι θαυμάζονται πρὸ τῆς λάμψεως τοῦ χρυσοῦ, ἀποστρέφουσι δ' ἀδιαφόρως ἢ καὶ περιφρονητικῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος τοῦ πτωχοῦ.

Εἶνε τις πλούσιος; Εἶνε τὸ πᾶν δι' αὐτοῦ. Ἐν αὐτῷ βλέπουσιν ὅχι ἴσον ἀλλὰ δεσπότην τῶν, ὅχι ἄνθρωπον ἀλλ' ἡμίθεον. Ἐν ἐφάνῃ ἀκόμη καὶ αὐτοὶ τὸν ὠσφρανθῆσαν. Ἄν ἐπλησίασεν ἀκόμη καὶ αὐτοὶ ἀπεκαλύφθησαν. Ἀλλ' ἰδοὺ αὐτός· παρέρχεται ἀδιαφορῶν τίνες οἱ περὶ αὐτόν, μὴ προσέχων εἰς κανίον, ἀλαζών, ὑπεροπτικός. Αὐτῇ του ἡ στάσις ἐλάνησε μὲν ἴσως τοὺς περισταμένους, ἀλλὰ δὲν ἀφῆρεσε τίποτε ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐλαβείας τῶν. Τὸν τιμῶσι, τὸν σέβονται, τὸν προσκυνοῦσι, τὸν λατρεύουσιν ὡς πρῶτον. Εἶνε ὁ πλούσιος αὐτός. Αὐτοὶ δέ; ὦ! αὐτοὶ εἶνε ἐντυχεῖς, ἂν τοῖς ἐπιτρέπεται νὰ κύπτουσιν ἐνώπιόν του.

Εἶνε δὲ τις πτωχός; Εἶνε οὐδὲν δι' αὐτοῦ· ὑπάρχει τὸ ἴδιον ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχεν· οὐδεὶς προσέχει εἰς αὐτόν· ἔμψυγεται δὲν τὸν χαίρει καὶ κανεῖς. Πλησιάζει δὲν τῷ δίδει τὴν χεῖρά του κανεῖς. Ὅμιλεῖ δὲν τῷ ἀποκρίνεται κανεῖς. Τί εἶνε ὁ πτωχός; ἡσυχία ἀνθρώπου. Τὰ ἡσυχία ὅμως κρύπτονται δὲν παρουσιάζονται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' εἶνε καὶ αὐτοὶ ὅμοιοι πρὸς αὐτόν, εἶνε καὶ αὐτοὶ πτω-

χοὶ περιφρονοῦντες τὸν ὅμοιον τῶν, περιφρονοῦσιν ἑαυτοὺς. Μάταιοι λόγοι. Αὐτοὶ θὰ προσκυνῶσι τὸν πλούσιον ὡς ἐπροσκύνουν οἱ ἔβραιοι ἄλλοτε τὸν χρυσοῦν μύσχον. Καὶ ἐκ τούτῳ εἶνε ἐν εὐμενὲς βλέμμα, ὅποια χαρά! Ἐάν δὲ καὶ ἐν μειδίᾳ, ὅποια μακαριότης! Ὁ πλούσιος εἶνε ἡ πύξις τῶν, ἡ μαγνητικὴ βελύνη τῶν, τὸ πολιτικὸν τῶν ἄστρον.

Καὶ φέρονται οὐνὼς, ὅχι μόνον ἔξω, ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ναοῖς τοῦ Ὑψίστου. Ἐκεῖ ὅπου ὅλοι εἶνε ἴσοι, ὅλοι τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ὅλοι ἄνθρωποι, ὅλοι ἀδελφοί, ἐκεῖ ὅπου ἂν ὑπάρχῃ διάκρισις τις εἶνε ἡ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν, ἐπαίτης δὲ δίκαιος εἶνε κρείσσων ἀμαρτωλοῦ βασιλέως, ἐκεῖ ὅπου ὅλοι γίνονται ἐν κλίοντες κεφαλὴν καὶ κάμπτοντες γόνυ ἐνώπιον ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν ἱερὸν ἀκόμη αὐτὸν τόπον ὅπου ἡ ἀμαρτία εἰσέρχεται διὰ τὴν μετατροπὴν εἰς ἀρετήν, καὶ εἰς αὐτὸν εἰσέρχονται οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ ταπεινὰ φρονήματά των, μὲ τὰς οἰκτρὰς διακρίσεις των, μὲ τὰς ἀνοσίους προσωποληψίας των, φέροντες καὶ ἐκεῖ τὰ προνόμια, τοὺς τίτλους, τὰς κοσμικὰς ὑπεροχὰς, τιμῶντες τὸν πλούσιον, ἀτιμῶντες τὸν πτωχόν. Εἰσῆλθε τις χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ. Ὅλοι τὸν προσβλέπουσιν, ὅλοι προσέχουσι ποῦ θὰ κατευθυνθῇ, ὅλοι παραμερίζουσιν, ὅταν διέρχεται, ὅλοι ἀφῆκαν τὰς ἑδρας των, ἵνα ἐγκαθιδρῶσιν αὐτόν. Εἰσῆλθε δὲ καὶ τις πτωχός. Οὐδεὶς προσέχει εἰς αὐτόν, ἐκτὸς ἂν θέλῃ νὰ τὸν χλευάσῃ. Ἀλλ' εἶνε ἐσθῆτις ἴσως, καταβεβλημένος ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἢ ὑπὸ τοῦ γήρατος. Αἰ! ἐν κἀδισμῷ πόσον θὰ ἦτο εὐγνώμων! Ναί! Ἄς περιμένῃ! οὐδεὶς τὸν ἐνθυμεῖται· κἔποτε μόνον προσέχει τις μὴ τὸν ἐργίῳ μὲ τὰ πενιχρά του ἡσυχία.

Αὐτὰς τὰς διακρίσεις, αὐτὰς τὰς προσωποληψίας, τὰς ὑπερβαλλούσας πρὸς τοὺς πλουσίους τιμὰς, τὰς περιφρονήσεις πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ἀποδοκιμάζει καὶ καυτηριάζει ὁ Ἀπ. Ἰάκωβος. «Ἀδελφοί μου, λέγει, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. Ἐάν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ἡσυχίᾳ ἐσθῇτι, καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα

τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπράν, καὶ εἴπητε αὐτῷ, Σὺ καὶ θοὺ ὡς καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, Σὺ στυγερὸς καὶ ἐκείνῳ ὡς καλῶς καὶ ὡς πῶς ὡς πῶς ὡς πῶς καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; Μηνύσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, οὐχ ὁ Θεός ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τοῦτου πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονομίᾳ τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; Ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν».

Ἀλλ' ἂν ὁ χριστιανισμὸς δὲν βλέπει πτωχοὺς καὶ πλουσίους ἐν ἑλπί, ἀλλὰ πτωχοὺς καὶ πλουσίους ἐν πίστει, πλουσίους δ' ἐν πίστει, ἔρα καὶ ἐλεκτήρις καὶ τίμιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ ἦνε καὶ αὐτός ὁ μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς πτωχὸς καὶ πλουσίος ἐξ ἐξουσίας πάντοτε ἀπὸ τοῦ ἴσου, πρὸς τοὺς πτωχοὺς μάλιστα, ὡς δυστυχεστέον, ἔδειξε καὶ πλείονα συμπάθειαν. Τέκνα πλουσίων ἐθεράπευσε παρακληθεῖς· ἀλλὰ μόνον τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἀνέστησεν αὐθόρμητος ἀνασεισθεῖς ὑπὸ δεινῆς συγκινήσεως, ὅτε προσήλθε λυσίκομον καὶ ἀπαρηγόρητον τὴν πτωχήν του μητέρα, κοπτομένην διὰ τὸν θάνατον τοῦ μονογενοῦς της. Ὁ χριστιανισμὸς δὲν ἐπιτρέπει νὰ τίθεται ὁ πλούσιος ὑπὲρ τὸν πτωχόν, δὲν ἐννοεῖ ὅμως καὶ ὅπως μερικοὶ τῶν νεωτέρων τρελλοφιλελευθέρων νὰ ἦναι λίθον ἀναθέματος κατὰ τοῦ πλουσίου. Καὶ ὁ πλούσιος εἶνε καὶ αὐτός ἄνθρωπος, εἶνε καὶ αὐτὸς πλησίον, δύναται νὰ ἦνε καὶ αὐτὸς χριστιανός, πρὸς αὐτόν δὲ ὡς τοιοῦτον ὀφειλομένον τιμὴν καὶ ἀγάπην. «Εἰ μέντοι, προσθέτει καὶ ὁ Ἰάκωβος, (τιμῶντες τὸν πλούσιον/ νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφήν, «ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν», καλῶς ποιεῖτε. Εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάσεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται».

Ἐπιβλητικώτερα ἐπιταγὴ καὶ θερμοτέρα συνηγορία ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ ἰσότητος εἶνε ἀδύνατον νὰ γίνῃ. Τιμὴ πρὸς τὸν πλούσιον, ὡς πλησίον, τιμὴ καὶ πρὸς τὸν πτωχόν ὡς κληρονόμον τῆς βασιλείας ἧν ὁ Θεός ἐπηγγείλατο εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. Πᾶσα διάκρισις, πᾶσα προσωποληψία χαρκτηρίζεται ὡς παράβασις τοῦ νόμου, ὡς ἀ-

μαρτία, αποδοκιμαζομένη παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπισύρουσα κόλασιν αἰώνιον.

Ἐκ τούτων καὶ μόνων τῶν ῥήσεων δύναται πᾶς τις νὰ κρίνῃ, ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε ἐν γλωττότερος κήρυξ ὅχι μόνον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος, ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνικῆς ἰσότητος καὶ ἐλευθερίας. Μὴ πρὸς ὅλην πτητέα, πάντας θεωρεῖτε ἀπὸ τοῦ ἴσου, διότι ὅλοι ὡς τέκνα τοῦ Κυρίου εἶνε ἴσοι, ἰδοὺ τὸ πρόσταγμα τοῦ.

Γ.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΙΣΧΥΣΗ Ὁ ΝΟΜΟΣ.

Ποῦ; Πανταχοῦ διότι ἰσχύς τοῦ νόμου εἰς πάντα ὄκνον, εἰς πᾶν σωματεῖον, εἰς πᾶσαν κοινωνίαν, εἰς πᾶν κράτος θὰ εἴπῃ τάξις, ἔργασία, ἁρμονία, πρῶτος. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἰσχύσῃ πανταχοῦ ὁ νόμος, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὸ σωματεῖον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου, ἐὰν ἔχῃ ἰσχυροῦς λόγους ὑπερῆρας, ὁ πρῶτος εἶνε ὅτι ὑφίσταται διὰ νὰ διδάσκῃ τὸν νόμον καὶ μὴ λόγους καὶ μὴ ἔργα. Καὶ ποῖον εἶνε τούτου τὸ σωματεῖον; Τίς ἀγνοεῖ ὅτι εἶνε ὁ ἱερεὺς κληρὸς;

Πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὁ νόμος ἐν τῷ κληρῷ. Ἐὰν πάντες ὁμολογοῦμεν καὶ οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι τὰ τοῦ ἱεροῦ σωματείου πράγματα ὅλν ἐχονσι καλῶς, αἰτία τούτου εἶνε ὅχι μόνον διότι ὁ ἐκπαιδεύεται καλῶς, ὅχι μόνον διότι ἀναξιώτατοι πολλὰς χειροτονοῦνται ἀσυνειδήτως, ὅχι μόνον διότι περὶ συντηρήσεως αὐτοῦ οὐδεμία ἐλήφθη φροντίς, ἐνθὺ καὶ περὶ τοῦ ἐντελεστέρου ὑπαλληλίσκου λαμβάνεται, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ διότι ἐλαχίστη ἢ οὐδεμία μέχρι σήμερον ἐνησκήτο ἐποπτεία ἐπὶ τῆς διαγωγῆς του, καὶ διότι οὐδεμία ἐπὶ τῶν παραβάσεων του ποινὴ ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπεβάλλετο.

Φαντάσθητε ὑπαλληλίαν, στόλον, στρατὸν ἄνευ ἐποπτείας καὶ ἄνευ πειθαρχικῆς τιμωρίας· τί τὸ ὕψος τῆς ὑπαλληλίας, τοῦ στόλου, τοῦ στρατοῦ τούτου; οὐδὲν θὰ εἶνε τὸ ἐξ αὐτῶν ὕψος· τὸν αὐτὸν πολλὴ θὰ εἶνε ἡ ἐξ αὐτῶν βλάβη. Τούτου πολὺ μᾶλλον ἰσχύει ἐπὶ τοῦ κληρῷ. Ἄν ὁ σπουδαιότατος λόγος τῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ τοῦ ἱεροῦ σωματείου τούτου εἶνε ἡ διδασκαλία τοῦ νόμου εἰς τὸν λαόν, κληρὸς

στρατολογούμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ πάσης κοινωνικῆς ὑποστάσεως, κληρὸς χειροτονούμενος πολλάκις δι' ἀνηθίκων μέσων, κληρὸς, οὐτινος ἡ διαγωγή εὐρίσκεται ὡς τὰ πολλὰ εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν του, κληρὸς ἄνευ ἐποπτείας, ἄνευ πειθαρχικῆς τιμωρίας, γίνεται ἐκ τῶν πρώτων ὑπαίτιον τοῦ ἡθικοῦ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ναυαγίου.

Λοιπὸν τί πρέπει νὰ γείνη; Πρέπει νὰ τὸν πολεμήσωμεν τὸν τοιοῦτον κληρὸν; πρέπει νὰ ἀδιαφορήσωμεν περὶ αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὴν τύχην του; Ὅχι· οὐδέτερον τούτων. Πρέπει νὰ τὸν ἀνυψώσωμεν, χάριν τῆς ἐκκλησίας, χάριν τῆς πολιτείας, χάριν τῆς ἔθνικῆς ἀναπλάσεως. Ἀλλὰ πῶς; εἶνε δυνατόν ὁ ἐν ἀγοικίᾳ καὶ ἀπαιδευσίᾳ καὶ κακῇ ἔξει γενηθεὶς καὶ ἀνδρωθεὶς καὶ ἐργηθείας νὰ ἐκπολιτισθῇ, νὰ ἐκπαιδευθῇ, νὰ ἀνυψωθῇ; Ὅχι τούτου πρὸς τὸ παρὸν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παρόντος πρέπει νὰ ἔρξηται σπουδαία καὶ συστηματικὴ ἐργασία διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον. Ὅσοι ἀρχιερεῖς, ὅσοι ἀνώτεροι κληρικοί συναριθμοῦνται ὅπωςδήποτε εἰς τὰ ἄνω τοῦ κληρῷ στοιχεῖα, πρέπει χάριν τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεώς των, χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας των, χάριν τοῦ ἔθνους των, χάριν τῆς ἐκκλησίας των, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν μεγάλην εὐθύνην ἣν φέρουσιν ἐπὶ τῇ ἐνοχῇ ἢ ἀνοχῇ τῆς παρούσης κακίης τοῦ σωματείου αὐτῶν καταστάσεως, πρέπει νὰ ἀποφασίσωσι πεφωτισμένως, σκεπθερῶς, ἀμετακλήτως, νὰ μὴ χειροτονῶσιν εἰς τὸ ἔξης δελεαζόμενοι ἢ πιεζόμενοι μηδὲν τῶν μὴ ἐχόντων τὰ ἡθικὰ καὶ πνευματικὰ προσόντα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ὑψίστην ἀποστολὴν τοῦ κληρικοῦ· πρέπει νὰ πράξωσι πᾶν ὅ,τι δυνατόν εἰς αὐτοὺς ὑπερὶ τῆς πρεσβύσεως ἐκπαιδεύσεως καὶ ἀξιοπρεπείας συντηρήσεως τῆς νέας ἱερατικῆς γενεᾶς· περὶ δὲ τῆς παρούσης, ἕως ἄν παρέλθῃ, πρέπει νὰ μεριμνήσωσιν, ὥστε ὅσοι μὲν ἀναξίως καὶ ἀκουσίως φέρουσιν τὸ σεμνὸν σχῆμα νὰ ἀπεκδυθῶσιν αὐτὸ καὶ νὰ μετέλθωσιν οἰονόητοι· ἄν ἐγκρίνωσιν ἄλλο βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα, οὐδέποτε ὅμως τὸ τοῦ ὑποκριτοῦ. Διὰ τὸ ἐν τῷ στρατῷ, ὅταν τις παραβῇ τὰ καθήκοντά του, δικάζεται καὶ δημοσίως λέγουσι πρὸς αὐτόν· Εἰς αὐτὸν ἀνάξιος νὰ φέρῃς τὸ ξίφος καὶ τὸ στέμ-

μα τῆς πατρίδος; Ἄν πρέπει τούτου πολλὰ μᾶλλον νὰ γίνηται εἰς τὸν παραβάτην τῶν ἱερῶν καθήκοντων τοῦ κληρικοῦ, ὥστε καὶ οἱ ἄλλοι σωφρονίζονται καὶ ἡ κοινωνία μὴ σκανδαλίζεται ὑπὸ τῶν ἀναξίων τοῦ Ὑψίστου λειτουργῶν; Εἶχε μέγα δίκαιον ὁ κ. Δαμασκός, ὅτε ἔγραφε· Τότε ἐπὶ λείονα σὺν τῷ κακῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτε ἐπαυσε νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ καθήκον τῆς ἡφαισίας. Τὸ σεσηπὸς σῶμα ἔχει δυστυχῶς ἀνέγκην τῆς χειρονομικῆς μαχαίρας. Πρέπει νὰ καθαρισθῇ τὸ κληρικὸν σῶμα ἀπὸ τῶν σεσηπύτων αὐτοῦ μελῶν, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων πόντων πρέπει νὰ εἰσακηθῇ αὐστηρὰ ἐποπτεία καὶ ἀρετικὸς ἐφαρμογὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποινικοῦ νόμου κατὰ πάσης παραβάσεως. Τῆς δὲ αὐστηρῆς ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ ἀσκανδαλιστοῦ βίον πρέπει νὰ ἔρξωνται αὐτοὶ πρώτοι οἱ ἀνώτεροι κληρικοί. Ἐχομεν πάντες ἀνέγκην χριστιανικῆς μετανοίας ὑπὸ τῶν ἡμῶν μέχρι τῶν κάτω, καὶ οἱ ἀνώτεροι πρέπει νὰ δώσωσι τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους.

Ἄν δυνάμεθα νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν χαρὰν μας ἐπὶ τῇ ἀγρυπνῇ ἐποπτείᾳ ἣν ὁ νέος μητροπολίτης αὐτὸς αὐτὸς ἤρξατο ἐνεργῶν καὶ ἐπὶ τῇ ἐνδειξίᾳ ἣν προῆλθε τις αὐτοῦ παρέσχεν ὅτι εἶνε ἔτοιμος νὰ τιμωρῇ αὐστηρῶς πᾶσαν παραβάσιν. Διέταξε τοὺς διακόνους καὶ ἱερεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ μὴ διατρέψωσιν εἰς τὰ καφενεῖα· εὐρὼν δὲ παραβάτην τινὰ τῆς διαταγῆς του ταύτης διάκονον εἰς τι καφενεῖον ἐν ὥρᾳ λειτουργίας καθήμενον διέταξε παρατρυφῶντα κλητῆρα νὰ ἀπαγῇ τὸν παραβάτην εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Ἡ προῆλθε αὕτη ἐκκρίσθῃ ὡς βία καὶ παράθεσμος. Ναί, ἀλλ' ἡ προῆλθε αὕτη μαρτυρεῖ ξῆλον καὶ θέλησιν, καὶ τὸ νὰ βλέπωμεν τοιαῦτα καλὰ, κατόπιν τύχης νάκης καὶ νεκρώσεως τῶν προκατόχων, εἶνε τούτου λίαν παρήγορον φαινόμενον, ἐξ οὗ πολλὰ τὰ καλὰ δικαιούμεθα νὰ προσδοκῶμεν. Βεβαίως ἡ σύνεσις, ἣτις πρέπει νὰ κανονίσῃ τὸν ξῆλον ἀποβαίνοντα ἄνευ αὐτῆς ἐπιζήμιον, βεβαίως ἡ σύνεσις ἀπῆται νὰ φωνηθῇ ὁ διάκονος, νὰ ληφθῇ σημείωσις τοῦ ὀνόματός του, νὰ προσκληθῇ εἰς ἀπολογία καὶ νὰ τιμωρηθῇ διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἀρχίας ἢ ἄλλης τινὸς κανονικῆς· οὕτω θεῖα νομικὴ ῥήτρα παρακαλεῖται.

ταὶ Δικαίως τὸ δίκαιον δεικνύει. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε δόσκολον νὰ γένωσιν· εἶνε εὐκολώτερον νὰ μετριάσῃ τὸ πλεονέχον πρὸς εἰς κίνησιν μηχανῆς τινος καὶ νὰ κανονισθῇ ἡ θεομότης κατὰ τὰς ἐκείστοτε ἀπαιτήσεις, τούτου εἶνε εὐκολώτερον ἢ τὸ νὰ ἀναφθῇ τὸ ἱκανὸν πρὸς ὅσον ὑπάρχει πληρομὴ μὲν πάραν, γαιανθράκων δ' ἑλλειψίς. Ἡ σύνεσις τοῦ νέου μητροπολίτου, αἰ συμβουλαὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν φίλων του καὶ τῶν φίλων τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πηδάλιον του εἶνε εὐκόλον νὰ κανονίσωσι τὸν ξῆλον του· ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ καὶ πιστεύωμεν ὅτι ἔχει μετὰ τοῦ ξήλου καὶ τὴν καλὴν θέλησιν, ἔτι καὶ πρὸς πάντας ἄλλους ἀπαντοῦνται σημείων ἐν τῷ πρωθυερίῳ τῆς ἐκκλησίας μας, ὅπως εἴπῃ πεφωτισμένως, σταθερῶς, ἀμετακλήτως. Πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὁ νόμος καὶ ἡ ἰσχύς τοῦ νόμου πρέπει νὰ ἐπιτελεσθῇ κυρίως καὶ πρωτίστως εἰς τὸν κληρὸν μας. Τούτου εἶνε τὸ πρῶτον πρακτεῖν πρὸς ἀνθρώπων τοῦ κληρῷ καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν καλῶς ἤρξατο.

Λοιπὸν· Πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὁ νόμος.

Κ.

ΤΑΜΕΙΟΝ «Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

Μετὰ τὸν κ. Ι. Σκαλτσούνην καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας κ. Θεόκλητος Βέμπος προσέφερε διὰ τοῦ προέδρου τοῦ Συλλόγου κ. Α. Ρ. Περκαβὴ ἐκατὸν δραχμὰς διὰ τὸ Ταμεῖον «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος», ἔργον καὶ λόγον εὐλογῶν τὴν ἐπ' ἀγαθῇ τῆς ἐκκλησίας ἔδρουν αὐτοῦ.

Οἱ ἐν Μεσίτῃ κ. κ. Εὐστάθιος Πετροκόκκινος, μεγαλέμπορος καὶ Παρφόριος Γοργοῦνης ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς κοινότητος, ἀνὰ δραχμὰς ἐκατὸν ἑκατοσ.

Ὁ ἐν Μενιδίῳ Ἀρχιεπὶς ὑποτελώνης κ. Σπυρίδων Μανρῆς δραχμὰς δέκα.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Παρακαλούνται οί κ.κ. ανταποκριταὶ νὰ πέμψωσι κατάλογον τῶν ἔχει τοῦδε πληρωσάντων μελῶν μετὰ τῶν ἐριθμῶν τῶν διπλοτύπων.

Παρακαλοῦνται οἱ παραγγέλλοντες ἀποστολὴν σωμάτων τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ α' καὶ β' ἔτους νὰ συναποστέλλωσι καὶ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν τοῦ μὲν α' δραχ. 5 τοῦ δὲ β' 7 διὰ τοῦς ἐγγραφομένους ἢ ἐγγεγραμμένους συνδρομητάς· διότι ἐλήφθη ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου, ἵνα εἰς οὐδέναι τοῦ λοιποῦ πέμπηται τὸ σῶμα ἐὰν μὴ προκαταβάλλῃ τὸ ἀντίτιμον. Διὰ τοῦς μὴ συνδρομητάς τὰ σῶματα τιμῶνται ἀνὰ δέκα δραχμάς.

Αἱ διὰ τοῦς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δραχμαὶ λογίζονται εἰς φράγκα χρυσᾶ διὰ τοῦς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Τὰ ταχυδρομικὰ ἔξοδά εἰσιν εἰς βάρος τοῦ Σολλόγου διὰ πᾶσαν ἀποστολὴν.

Παρακαλοῦνται τὰ μέλη τοῦ Σολλόγου ὅσον καθυστερεῖται ἢ συνδρομὴ νὰ πέμψωσιν αὐτὴν ὅσον τάχος δι' ἐπιστολῆς τῶν.

Πᾶσα ἀποστολὴ χρημάτων πρὸς τὴν Σολλόγον γίνεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ταμίαν αὐτοῦ κ. **Ἀκριβὸν Ἀκριβοῦ**.

Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. συνδρομηταὶ τῆς «*Ἀναπλάσεως*» οἱ ἀλλάσσοντες διαμονὴν ν' ἀναγγέλλωσι τοῦτο εἰς τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς.

ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΥΟΥ Κ. ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

"ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ,"

ἐδρίκονται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «*Ἀναπλάσεως*», ἐπειδὴ τινες ἀπηυθύνθησαν πρὸς ἡμᾶς ζητήσαντες τοιαῦτα, εἰς τοῦς βουλομένους στέλλονται ἐλευθέρως ταχυδρομικῶν τελῶν προαποστελλομένου τοῦ τιμήματος ὀρισθέντος εἰς φρ. πέντε (5).

ΤΟΜΟΙ ΤΗΣ «*ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ*»

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΩΝ ΕΤΩΝ

πωλοῦνται ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ Σολλόγου εἰς μὲν τὰ μέλη καὶ τοῦς συνδρομητάς ἀντὶ δραχμῶν πέντε (5) ὁ πρῶτος καὶ ἑπτὰ (7), ὁ

δεύτερος, εἰς δὲ τοῦς μὴ τοιοῦτους ἀντὶ δραχμῶν ἑπτὰ (7) ὁ πρῶτος καὶ δέκα (10) ὁ δεύτερος.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστέλλονται προαποστελλομένου τοῦ τιμήματος ὀρισθέντος κατὰ τὰς αὐτὰς διακρίσεις εἰς χρυσόν.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ὁ κ. Ξεν. Μόσχος ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς «*Ἀναπλάσεως*» : α) τρία ἀντίτυπα τῆς ἐκ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης πρὸς Γαλλίαν ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ β) τρία ἀντίτυπα τῆς περὶ Ψυχῆς ἐναισθήτου διατριβῆς του.

— Ὁ κ. Γ. Γκίκας, **ἑτάλλοις ποιήσεσι**.

— Ὁ κ. Σπ. Παγαρέλλης, τὸ νέον διήγημά του: **Ραγίμ**.

— Ὁ κ. Α. Οἰκονόμου, τὸν περὶ ἐκπαιδεύσεως λόγον του.

— Ὁ κ. Ζ. Δεϊμέξης, «*ἐκδόσεις τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοῦτος Βραύλας πεπραγμένων ἀπὸ τῆς 30 Ἰουνίου 1886 — 30 Ἰουνίου 1889*».

— Ὁ κ. Α. Ἀθανασιάδης «*Ἐλεγχος*» ἐφημερίς.

— Ὁ ἐν Κύπρῳ δικαστὴς κ. Χρ. Παπαδόπουλος 1) Report of W. J. Stillman, on the Cephala collection. — 2) Rules of court 1883. — 3) An the court at windsor, the 30th day November 1882.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «*Ἀναπλάσεως*» ἐκ παραδόξου ἀβλεψίας τοῦ τέως διευθύνοντος τὴν ἔκδοσιν τοῦ φύλλου εἰσέφρασαν ἀτόπως δύο, ἀλλοιοῦντα τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου, σημεία : (1) ἐν σελ. 331 μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ κ. Ραγκαβῆ καὶ ἕτερον ἐν σελ. 332 μετὰ τὴν λέξιν «*δεκαετία*».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐμισθύν. Α. Κ. πο φραγκ. ἐλήφθησαν· πέμψετε ὀνόματα συνδρομητῶν τὰ διὰ τὴν μηνὴν Ὑψ. φύλλ. στέλλονται. — Μυτιλην. Α. Α. Σημ. τὰ ζητούμενα στέλλονται. — Καρ. Αθ. Α. Α. Ξεν. ἐστάλησαν δις, στέλλονται καὶ πάλιν τὰ ζητούμενα. — Εὐδαπέστ. Τ. Τρυ. Ἀρχιμ. συνδρομὴ ἐλήφθη. — Ἀλμυρ. Τ. Κ. Μ. συνδρομὴ ἐλήφθη.

Τέτοις Α. Κολλαράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου — Κάτωθι τοῦ Δημηρχείου. —